

6€ **EUSKAL HERRIKO** *Natura*

152
ZENBAKIA 2024ko AZAROA-ABENDUA

Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak
(Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak)
diruz lagundua

SETER IRLANDIARRA

EUSKAL ARTZAIN TXAKURRA
DALMAZIARRA
YORKSHIREA

DOBATXAKURRA

AFGANIARRA

DOBERMANA

BOXERRA

**ALEMANIAKO ARTZAIN-
TXAKURRA,**

TXAKURREN ARRAZA GUZTIAK

ESPECIES EXÓTICAS INVASORAS-ESPEZIE EXOTIKO INBADITZAILEAK
HORIEN SARTZEA EKIDIN!

Bisoi amerikarra

Panparen lumaduna

Floridako dortoka

Karramarro gorria

Liztor asiarra

araba álava
foru aldundia diputación foral

ESPEZIE EXOTIKO INBADITZAILEEN HEDAPENA ARRISKUTSUA
DA BIODIBERTSITATEARENTZAT. EZ SARTU

EUSKAL HERRIKO
NATURA

DESAGERTZEKO ZORIAN DAUDEN ESPEZIEAK DEFENDATZEKO ELKARTEA

EUSKO JAURLARITZA

KULTURA ETA HIZKUNTZA
POLITIKA SAILA

GOBIERNO VASCO

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Y POLÍTICA LINGÜÍSTICA

Kultura eta Hizkuntza Politika Sailak
(Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak) diruz lagundua

ZURE NATUR ETA ZOOLOGIA
ALDIZKARIA

AURKIBIDEA

152.zk - 2024ko AZAROA-ABENDUA

TXAKURRENEN ARRAZA GUZTIAK

Canichea.....	4
Luxozko ikurra.....	5
Setter irlandarra.....	6
Ehiztariaren sena.....	7
Cockerra.....	8
Aparteko ehiztaria.....	9
Alemaniko artzain-txakurra.....	10
Elikadura eta zainketak.....	11
Dalmaziarra.....	12
Sabelaldia eta erditzea.....	13
Yorkshirea.....	14
Historia apur bat.....	15
Collie-a.....	16
Ostatua eta elikadura.....	17
Dandie-dinmont-a.....	18
Afganiarra.....	19
Pekindarra.....	20

ihasa.....	21
Dobermana.....	22
Jatorria.....	23
Malamutea.....	24
Elikadura.....	25
Brie-a.....	26
Pinschera.....	27
Basset-hounda.....	28
Jatorriak.....	29
Samoyedoa.....	30
Historia apur bat.....	31
Teckel-a.....	32
Oinorde - gaixotasunak.....	33
Dobatzakurra.....	34

Artzain txakurra katalana.....	36
Euskal artzain txakurra.....	38
Barietatea: "iletsua".....	38
Boxerra.....	40
Borderra.....	41
Chow-Chow-a.....	42
Ezaugarriak.....	43
Fox-Terrierra.....	44
Fox-Terrierraren hazkuntza.....	45
Smoht-Collie.....	46
Terrier Eskoziarra.....	47
Bedlington Terrierra.....	48
Setter Inglesa.....	49
Elikadura eta ezaugarriak.....	50
Chihuahua.....	51

EUSKAL HERRIKO
NATURA

Zuzendaria: Fernando Pedro Pérez.
Erredakziorua: Ruben B. Caballero.
Kolaboratzaileak: Nerea Urtaran, Miren Alustiza, Oskar Azkona, Jon Lopez.
Kepa Murua, Jon Zubiri, Elena Azkarreta, Xabier Aramburu, Kepa Alustiza.
Argazkilari-taldea: Edurne Urkizu, Aitor Zubizarreta, Xabier Urreta, Izaskun Loidi.
Maketatzailea: Cristina Urionabarrenetxea.
Legezko gordailua: BI-2452-02.
ISSN: 1695-4645 Aleak: 2.000

Erredakzioa:
Av. Madariaga, nº. 47-6º C - Esc.1 - 48014 BILBAO.
Tel: (94) 4 75 28 83. e-maila: adeve1991@gmail.com

Argitaratzailea:
Iraungitzeko Zorian Dauden Espezieak
Defendatzeko Elkarte.

EHAA-1996ko otsailak 7, asteazkena.
3/1996 DEKRETUA, urtarrilaren 9koa, Elkarte
herri-onurakoa dela aintzatesten duena.

HARPIDETZA-ORRIA

Urteko kuota: Hamabi ale urtean: 36 euro. TLF: 94 475 28 83

CANICHEA

Animalia apaintzeko eta komiko samarra dela pentsatu ohi da, nahiz eta pertsona askok. Adimentsuagoa, mantsoagoa eta sinpatikoagoa bizi den txakurretari bat da, Canichea. Ideia oker hau, bere izaera jostalariagatik edo ile mozteko itxuragatik -batzuetan bitxia- datorkigu.

Nahiz eta pertsona askok animalia apaintzekoa eta komiko samarra dela pentsatu, adimentsuagoa, mantsoagoa eta sinpatikoagoa bizi den txakurretari bat da, Canichea. Ideia oker hau, bere izaera jostalariagatik edo ile mozteko itxuragatik -batzuetan bitxia- datorkigu.

Hasieran ehiztaria izan zen txakur honek, ezaugarri psikikoak, aparteko erreflexuak eta trebetasun ona ditu. Egia esan, talentu apartekoa da, izan ere, trebetasun guztiak: bai artistikoak bai erabilgarriak, baita komikoak ere ikasteko gai da. Hau dela kausa, zirkuetan txakur jakintsua bezala lan egiten zuen emanaldirik harrigarrienak egiteko. Bere usainmen zorrotza dela medio, European, Frantzia eta Ingalaterran hain zuzen ere boiur-txakurtzat erabiltzen da. Honi gaineratu behar diogu itsuau-

rreko-txakur ona dela eta dotoretasun-lehiaketetan izugarritzko lehiakidea dela. Konpainia animalia bezala, izaera atsegina du, jolastea asko gustatzen zaio eta beste txakurrekin eta umeekin oso otzana da.

Arraza motak

Canichearen ilajea kiribilez, dentso eta bilotsua da, bere ehundura eta luzera uniformea da. Bere kolorea zuria, beltza edo gris-errautsa da. Animalia honi aukeraketa genetiko bat egin zioten bere jatorritzko tamaina pixkanaka-pixkanaka murrizteko. Horrela gaur egun, mota desberdin batzuk ikus ditzakegu: Caniche handiak edo Royal-ak: 45cm-tik 55 cm-ra bitartean neurtzen du; erdipurdikoak: 35 cm-tik 45 cm-ra bitartean neurtzen du, eta nanoa 35 cm-ra arte ailega daitekeela.

Halaber, ezagutzen da ere, beste mota bat: Toy Canichea, honek, nanismoaren ezaugarriak ditu, eta 20 cm-tik 30 cm-ra bitarteko tamaina du. Bere ilajearen izaeraren arabera bi mota daude: ile kizkurra duena -oso arrunta- eta ilea lokarri-itxurakoa duena, normalean Royal-a izan ohi da. Dena den, aditu askok esaten dute, desberdintasuna ileari ematen dioten tratamenduan datzala, orduan Caniche baten ilea denbora zehaztugabez hazteari uzten badiogu, eskuilatu eta moztu gabe, pixkanaka-pixkanaka nahasten doa, kiribil luzeak erazten. Orduan Caniche kizkurra izateagatik, Caniche lokarritsua izatera pasa ohi da. Lehenengoak bigarrenak baino ugariagoak dira, izan ere estetikoki, ilea lokarritsua mantentzea oso zaila da, eta gainera denbora gutxi barru lokatzaren eta zikinkeriaaren gordetegi bihurtzen da ilajea.

Bainua eta elikadura

Canichearen bainua ohituratat hartu behar dugu, nahiz bere higiea mantentzeko nahiz ilea mozteko. Kumeak bost hilabete baino gutxiago badauzkate inoiz ez dute bainurik hartu behar. Honekin arazo asko

saihestu ahal izango ditugu, katarroaren konplikazioak, eta lehortze akastunetatik etortzen diren arazoak hain zuzen ere.

Txakurra bainatzeko, jan ondoren bi ordu eman behar dute digestioa ez mozteko, dena den, uretan sartu baino lehen, leunki atzeko hankak, burua eta bizkarra zizprinditu behar dizkiogu. Bere ilea oso zikina dagoenean, derrigorrez xanpu detergente bat erabiltzea beharrezkoa izango da. Orduan txakurrentzako xanpu berezi bat erabiliko dugu, izan ere, gureak, alergiak, ilearen erorketa eta negala sor diezazkioke. Belarriak tapoi baten bidez babestu behar ditugu. Eta bainua bukatu bezain laster, lehorgailu elektriko baten bidez, ilajea, lehortu behar diogu. Caniche askok, sudurra-aren albo bietan pare bi ildo aurkezten dituzte, hementxe, larruan eta ilean negar-jario bat agertu ohi da, honek esan nahi du, begiko-konjuntiban infekzio txikiak dagoela. Hau saihesteko, ur epelez garbituko dizkiogu, baina kasu larriagoa bada haur-kolirio ematea gomendagarria izango da. Halaber, aldizka, entzumen-pabilioiaren ileak ur epelez eta belaki txiki baten bidez garbituko dizkiogu. Elikadurari dagokionez esan dezakegu, oso garrantzitsua dela gozokiak ez ematea, izan ere, honek pankreasa gehiegi lan eragin ohi du. 7kg-tik 10 kg-ra bitartean pisatzen duen Caniche baterako dieta orekatuak, 350 gr haragi, zereal, hezuririn, eta animalia-koipe puska bat osatu behar ditu. Osagarri bezala, kaltzio-tableta ematea oso garrantzitsua da, baita fruta freskoa ere. Esnea txakurrentzat izan behar da eta gainera esne-hautsa. Horrela intolerantziatzko arazoak ekidindo ditugu, hau da, behi-esneak eta txakur-esneak ez dituzte garraztasun berberarik ez da materia koipetsurik ere.

Luxozko ikurra

Karlintxakurtzat, eta Frantziako nazio-txakurtzat hartuta izan da. Bere izena, ahateak ehizatzeo trebetasunatik datorkio.

Hau dela kausa, frantziarrek "*chien a cannard*" esaten diote (ahatearen txakurra). Baina bere benetako jatorria ez dago Frantzian, bere arbasoak aukeratzeko aitzinean begiratu behar dugu. Ipar Afrikako Tribu nomadek eta berbereek ehiza eta artzaintza egiteko, txakur bilotsua, erdipurdiko tamainez, belarri eroriekin eta buztana luzearekin erabili izan ohi zuten -Barbet-izendakoa, artzain-txakurren eta ehiza-txakurren arbasoa. Ipar Afrikako txakur hau Iberiar Penintsulara ailegatu zenean, menperatze musulmana zegoenean, Portugaleko arrantzaleen ur-txakurrekin gurutzatze batzuk jasan zituen.

Gero VIII. mendearen inguruan, animalia hauek, Frantziaraino ailegatu ziren, eta Loira, Rodano eta Akitania haranetan ospe handia lotu zuten, oinordetza nolakotasunagatik, alde batetik aparteko ehiztariak ziren eta beste aldetik igerilari onak ziren. Txakur honi ile luze eta kizkurra moztzen hasi zioten, bere mugimenduak, uretan, errazteko. Herriko ohitura honek, hain zuzen ere, aristokraziaren aretoetako ate guztiak irekitzen zituen. XVII. mendetatik aurrera, Canichea luxozko eta fintasunezko ikur bihurtu zen. Goiko txakur-ileapandegietako aretoak agertu ziren, txakur hauetako edertasuna areagotzeko, -kide bereiztezinak damarik dotoreenak-. Canichearen ikusmen berri honen ondorioz, hazle batzuek Canichearen tamaina gutxitu nahi izan zuten. Luis XVII-ren gortean, Ehiza-Canichearen lekuan Nano-Canichea geratu zen, izan ere, damek nahiago zuten. European konpainia-txakurra bezala agertu izan zen, oso herrikoia gainera, eta esan daiteke bere lehiakide bakarra Dalmaziarra zela.

Setter Irlandarra, ehizatzeke txakur aipagarria, bere izaera mantsoa eta bakezalea izanik, konpainia-animalia apartekoa bihurtu da. Arraza honen jatorria Irlandan dago, Europako Spaniel txakur handietatik dator. Gaur egun, bere ile luzea eta zetatsua da, kaoba-urre-kolorekoa, distiratsua eta zeharo leuna, kizkurik edo uhindurik gabe. Bere arbasoek, aldiz, ez zuten kolore hori, haiek gorri eta zuria izan ziren, gainera, zuria gorriaren menpean zegoen. Txakur hauek handiak eta astunak ziren, izugarritzko boterea eta sendotasuna zituzten, ehiztariei asko gustatzen zitzaizkien. Inposizio estetikatik, Ingalaterrako hazleek txakurraren itxura estilizatu eta bere mantu gorriak aukeratu zuten, hala-koak baitziren. Setter Irlandarrek 57 cm-tik 65 cm-ra bitarteko altuera neurtzen dute, emeei ordea, 55 cm-tik 63 cm-ra bitarteko altuera. 20 kg-tik 28 kg-ra bitartean pisatzen dute.

Maitasunezkoa bere moduan

Setter Irlandarra bere jabearekin eta pertsona batzuekin oso maitasunezkoa da. Dena den, aginduak egin nahi ez dituenetan, paso egiteaz gain, ez du men egiten. Jeneralki nahiko apetatsua da eta denbora, ardura eta pazientzia asko ikasteko behar ditu, izan ere, gauzak ulertzea apur bat kostatzen zaio. Gauzak irakasten dizkiogun bitartean inoiz ez diogu zigortuko, animalia oso sentikorra denez, hau bere izaeraren kalterako da. Psikikoki hitz eginez, ale batzuk nahiko desorekatuak dira, izan ere, irakastea oso zaila da eta gainera oso burugogorak dira. Normalean, halako izaeraren akatsak, agertzen dira, aukera egiterakoan itxura estetiko besterik ez

dute kontuan hartu, erabilgarritasuna bertan behera utziz. Askotan, hazitarako txakur zaharrak, bitxi eta burugogor bihurtzen dira, baina hau ez da gertatzen ez ale gazteekin ez da emeeekin ere. Emeak arrak baino mantsoagoak eta otzangoak dira. Setter Irlandararen nolakotasun bikainen artean, izugarritzko usainmena eta eguraldi txarrerako iraupena dauzkagu. Bakarrik gehiegizko beroak kalte egiten dio: bere ahalbideak gutxitzen doaz eta bera nekatzen da. Txakur hau, aditu aztarnaria ere da, zelai irekietan edo basoetan ehiza egiteko gai da. Honi gaineratu behar dio igerilari bikaina dela, nahiz eta ur izutuak egon.

Txakurkume aukeratzeko ordua

Kumea erosi baino lehen, bere sendotasuna eta bere hanken osaera aintzakotzat hartu behar ditugu. Kumaldi ugariak direnean, kumeek, deskaltzifikazioak eta errakismoa aurkeztu ohi dituzte, hau nabaritzen da, bere hankak ahulak dira eta arku-itxurakoa dutelako, gainera bere sabelaldeak gehiegizko bolumen dauka. Hala ere, irtenbide bat erabil dezakegu: Kaltziozko, fosforozko prestakinak eta D bitamina erabiltzea. Kumearengan, mukosen eta ilearen pigmentazioa oso desberdina da txakur helduarekin konparatuz gero. Txakur askok ilaje horixka kolorega daukate, baina ilez aldatzean, kaoba ilun-koloreko bihurtzen da, oso ederra, zer esanik ez. Setter gaztearen geroko irudia, aditu bat baka-

rik iragartzeko gai da, hau dela kausa aukeratzeko ordua, bere gorpuzkeraren edertasunari eta graziari begiratuko diegu, ilearen koloreei baino. Halaber bere osasuna, genealogia, eta gurasoen edertasuna aintzakotzat hartuko ditugu. Lehenengo hilabeteetan, Setter Irlandarra oso delikatu eta sentikorra da eta kontu handia arnasketa-gaixotasunekin eduki behar ditugu: katarroak, birus-konplikazioak... (normalean ordezkatzailak izan ohi dira). Bi edo hiru hilabete duenean txerto tribalentea jarri behar diote (mukieria, hepatitis, leptospirosis) eta aldizka, bizkarroiak kentzera eramango dugu. Kume osasuntsu bat jostalaria da oso. Bere begirada bizi eta garbia da, eta ez dauzka negar-jariorik edo sudur-destilaziorik. Jeneralki beti goze da eta bere kaka inoiz ez da beheakoa. Hasieran bere elikadura, egunero lau bazkaritan zatitu behar ditugu: haragia, fekulak, oreak, irinak, eta inoiz ez diogu emango behi esnerik, kumeentzako esnea baizik.

Ehiztariaren sena

Bere mugimenduak azkarrak dira, eta bere ehiztariaren senak, oinarritzko ariketei esker, gehitzen dira. Lehenengo pausuak trebakuntza ona lortzeko, behar ditugunaldi guztiak mendira edo zelaira eramatea izango da. Horrela txakurrak, hegaztiaren usaina usnatuko ditu, sastrakaren artean aztar-nak jarraituko ditu eta nahi duen moduan korrika egingo du. Honi esker, muskulatura ez ezik, eskeletoa ere hedatuko dira, halaber, bere gaitasun psikikoak, naturarekin harremanetan

haztean eboluzionatuko dira. Arraza honetan oinarritzko entrenamendua ezinbestekoa da, izan ere, sastrakan zehar ibiltzerakoan gal daiteke edo eskopeta-tiro har dezake. Hau dela kausa berarekin hizkuntza mimikoaren erabilitasuna oso gomendagarria dela, batez ere distantzia handia bada eta zelaiaren erdian badago. Animalia honen berezko joera da bere bidean gurutzatzen diren animalia txikiak hiltzea, baina honek arazoak dakarziote, basoberak badira, batez ere.

Hobe izango da errespetatzen irakastea, normalean errieta txiki baten bidez nahikoa izan ohi da. Nabargarria da halaber, bere gaitasunak ur-hegaztiak harrapatzeke. Trebetasunak bultzatzeko urarekin harremanetan hasi behar du, adibidez eguraldia ona bada edo bere gorputzaren tenperatura igotzen denean. Orduan uretan primeran ibiliko da. Alabaina atzerantz joaten bada, besteren bat uretara sartzea gonbidatuko diogu (igeri egiten jakin behar du zer esanik ez), gureak gauza bera egin dezan. Arraza honek puntu ahul bat besterik ez du: beroa. Tenperatura oso bero bada, txakurraren iraupena lermatuko da, intsolazioa hartzeko arriskua izango du edo gehiegi nekatuko da. Alabaina ez ditu lehiakiderik izango urtegiaren edo uretan sartzeko ordua hegazti bat harrapatzeke.

Spaniel arraza oso hedatua eta ospetsua da, errudunak, bere erdipurdiko tamaina, izaera maitekor, alai eta jostalaria eta bere izugarrizko adimena, dira. Bere ilea oso zetatsu, leun eta gorputzaren atal batzuetan oso finoa da, eta oso izurtuta beste batzuetan. Txakurraren kolorea aldakorra da: beltz-matea, betza eta kanela-kolorekoa, marroi-kanela kolorekoa baita urre-kolore ere. 39 cm-tik 41 cm-ra bitarteko tamaina izan ohi du, eta 12 kg-tik 14 kg-ra bitartean pisatzen du.

Nahiz eta bere erdipurdiko tamaina eduki, animalia sendo, azkar eta oso kementsua da, atari-txakurra izatera ailega daiteke, bere jabea, basatasun susmagaitza erabiliz, babesteko gai da. Arren izaera eta emeen izaeraren artean izugarrizko desberdintasuna dago, lehenengoak haserrekorragoak dira, eta halaber, ez dira emeak bezain maitekorrak. Honek esan nahi du, etxean umeak baleude, eme bat edukitzea gomendagarriagoa izango litzakeela.

Heziketa

Cocker-kumeari etxe-bizitzarako irakatsi behar izango diogu. Bakarrik horrela otzantasun absolutua eta portaera

COCKERRA

akatsik gabe lortuko ditugu, izan ere maiz, ale helduek, heziketarik ezagatik, bitxikeriak edo apetak erakusten dituzte. Batzuetan ar zahar batzuk, bere jabeekin, umore txarreko eta aldakor bihurtzen dira, nahiz eta txikitan horrela ez izan. Ur-koloreko ale batzuegan aldakortasuna agertzen da. Kausa honengatik, adituek pentsatzen dute Cockerren portaeraren aldaketa ez dela gertatzen bakarrik heziketa txar bategatik, sortzetiko akatsagatik baizik, izan ere, bere hazleek aukeraketa egiteko ordua, estetika-kalitatea goratu egin nahi zuten baina bere izaera ez zuten aintzakotzat. Berarentzat ikastea oso erraza bada ere, ohitura desegokiak hartzea ere oso erraza da.

Ez gehiegi mimatu eta ez eman nahi dituen apetak, gure oinarritzko baldintzak izango dira. Kontuan hartu behar ditugu bere izaera oso gogorra dela eta zahartzen den heinean faktore hau aldatzen dela. Hazi ahala, kanpotarren aurrean orro egiten bada edo babestu nahi du (nahiz eta leunki hurbildu), errieta egingo diogu eta jolastera eta bizikidetzat egitera bultzatuko ditugu. Inoiz ez ditugu onartuko umore txarreko txakur edo marmarti bihurtu izango dela. Halako joerak ikusi ondoren korrika eginarazi diogu. Horrez gain inoiz ez dugu onartuko inori ez diola beldurra ematen..

Garbitasuna eta elikadura

Cockerraren txukuntasuna ezin da izan oso maizkoa, nahiz eta pertsona askok kontrakoa pentsatu. Bere ileak berak gaintza bat jariatu ohi du bere larrua iragazgaizteko eta babesteko. Gaintz hau osatzen duten substantzia batzuk, eguzkiak bizkortu ondoren, D bitamina bihur daitezke. Hau dela kausa ez da gomenigarria sarritan bainuak ematea, honek bere larruari berezko sistema babesteko ken-

duko dio eta. Maiztasun egokia hila-beteen behin edo birritan izango da. Bainatzeko, uretan, gorputzaren erdira arte, sartu behar dugu, eta xanpu edo xaboi berezi batekin igurtzen behar dugu. Bainatu ondoren ilajea eskuilatuko diogu bi norabidetan: ilez kontra eta ilez alde. Horrela ilearen dirdira eta leuntasun ona lortuko ditugu. Begiak eta bekarriak kotoi baten bidez, ur epe-lan sartuta, garbi diezazkiogun, eta hortzak bikarbonatua erabiliz.

Aparteko ehiztaria

Konpainia animalia ona ez ezik, aparteko ehiza-txakur ere da. Aztarnari jarraitzen aditua da eta bere ahoan erbi handi bat eramateko gai da, bere barailen sendotasunari esker. Zinegetika-argotaren barruan hegazti-txakurtzat hartuta dago, izan ere, aztarnak usainduz orientatzen da, honek esan nahi du bere harrapakinaren arrastoa airean bilakatzen duela. Hau dela

medio haize alde orientatu behar du, untxariek ez bezala, lurzoruan aztarnak arrakazten dituztela.

Historia apur bat

Orain dela zazpi mende gutxi gora behera, txakur bat, Oysel izendakoa, bizi izan zen, Bera, Britania Handiko Uhartetako Spaniel guztietako aintzinakoa, izan zen. Txakur hauek menperatze erromatarraren Hispaniatik etorri ziren. Beren trebetasunen arabera bi motatan banatu ohi dira: uretako Spaniela eta lurretako Spaniela. Ingalaterran, XVIII. mendean txakur aztarnarien bi lerro handi zeuden: bata ehiztariarengana edo zapelatzarengana harrapakina altxatzen espezializaturik (falkonerian oso erabilitak dira), "Springer Spaniel" izendatuak izan ziren, eta besteek, "Cocking Spaniel" izendatuak, oilagorren ehiza (edo woodcoc) egiten zuten.

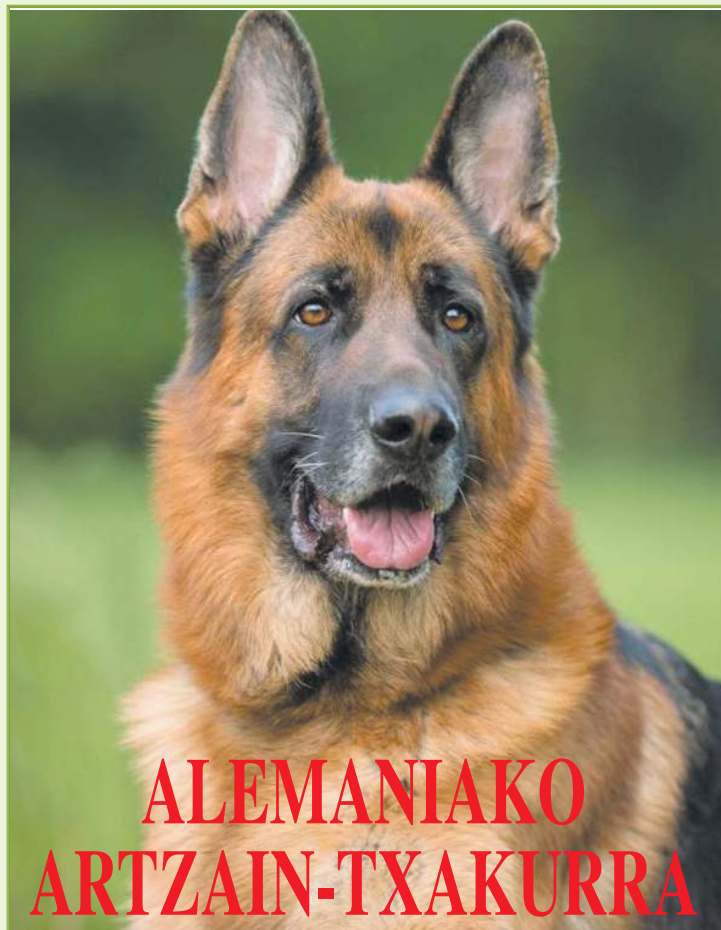
Beren jatorrietan, txakur hauek belarri oso luzeak zeuzkaten, ilajea oso polita, gorri eta zuri-kolorekoa, eta izugarriko trebetasun ehiztaria zeuzkaten. Arrazaren hasieran ekialdeko gurutzatze bat sartu zen- zehazki, odola Txinatik etorri zen-. Hau dela kausa ondorengoek tamaina txikiagoa zeukaten eta trebetasun ehiztaria hobetu zuten. XIX. mendean, zehazki 1879ko ekainaren 14an, Obo jaio zen, -gaur egungo Cockerraren jatorria hartuta-.

Txakur polit honek mantua beltza zuen eta kumaldi asko izan zituen. Bere seme bat -Braebside Bob- AEB-etara inportatua izan zen eta azpi-mota bat ezarri zuen: Amerikako Cockerrarena. Gaur egun, pertsona askok Cocker Spaniel-a maskota bezala aukeratzen dute, bere edertasunagatik ez ezik, ehiza egiteko aparteko trebetasunagatik ere.

Alemaniano artzain-txakurra animalia sendoa da, erdi-purdiko tamaina du (60-65cm). Bere gorputza luze samarra eta gihartsua da. Bere ilea beltza, gris-hauts kolorekoa edo gorrixka gastaina-kolorekoa, motz, leun, gogor, dentso, eta trinkoa da. Arraza honetan ez dago motarik. Bere izaera bizi eta iratzarria da, bere sentimena osogartuak direnez edozein xehetasun kontuan hartzen du. Bere belarria gizakion belarria baino sentiberagoa da (300 aldiz gutxi gora behera), Adituen arabera, bere usainmena gizakionarena baino zorrotzagoa da (10000 aldiz).

Gizakiok 5 milioi usainmen-zelula dauzkagu, Alemaniako artzain-txakurak, aldiz, 200 milioi dauzka. Guk, usainmenari esker, badakigu jangai freskoa dagoen ala ez, txakurak ordea, usainmenari esker, gauzaren identitatea jakin-gu du baita pertsona baten emozio-egoera ere. Orduan geure etxean pertsona bat badago eta txakurak ez zaizkio batere gustatzen, haien artean batera ezintasuna sortuko da eta pixkanaka-pixkanaka gehituko da. Animalia honen ezaugarri garrantzitsuenetarikoa bat bere izaera orekatua da, baita bere adimena eta ikasteko erraztasuna ere. Honek esan nahi du aparteko txakurra dela pertsonen eta objektuen zainketarako eta defentsarako. Honi esker, konpainia animalia ospetsu bihurtu ohi da. Alemaniako artzain-txakurra oso esanekoa da eta bere jabearekiko entrega handia eta menpekotasuna dauka. Halaber, oso zaila da ziria sartzea.

ALEMANIAKO ARTZAIN-TXAKURRA

Kanpotarrekiko axolagabetasun handia sentitzen da eta inoiz ez du pentsatzen lagunak direla, nahiz eta haiek txakurrari bisita egin eta lastandu. Nahiz eta adimena eduki eta pertsona askok pentsatzen duela pentsatu, ez da animalia pentsatzailerik, berak ez du ideiarik egiten, berak sentimen-estimuluei esker egiten duena egin ohi du, inguratzen zaizkion gauza guztiak eragiten zaizkio. Modu horretan, inguratzen zaion giroa atsegina bada, bere baldintza psikikoak hobeto garatzen ditu eta beti alaia eta eskerronekoa egoten da. Aitzitik, trebatua ez dagoen aleari errieta egiten diogu edo kolpeak ematen dizkiogu, desorekatu bihur daiteke. Halaber, gauza bera gertatuko da jabearen aldakortasuna edo suminkortasuna nabaritzean. Alemaniako artzain-txakurak 8-12 hilabete dituenen, bere izaera lortzen du, dena den hau alda daiteke, izan ere, 3 urterekin portaeraren jarraibideak alda ditzake. Txakur honi familiaren barruan bere lekua eman behar diogu: umeen laguna izan daiteke, partaideen begiralea, edo etxeko zaintzailea.

Arrazaren txakur baten nortasuna

Arraza garbiko Alemaniako artzain-txakurren nolokotasunak, hauexek dira: nerbioen irmotasun, fidelotasun, lerdentasun, erostezintasun, eta erabateko otzantasuna. Hala ere irakastea beharrezkoa da. Faktore batzuk egon badaude guragarria dena moldatzeko: Kumea genetika-aukeraketa arduratsu batetik aterata izan behar da eta jaio bezain laster,

bere jabearekin egon behar da, honek inguratzen zaion mundua irakatsiko dio pazientziaz. Gure txakurra ausarta iza-tea nahi badugu bakarrik gurekin egon behar da eta ez beste pertsonekin batera. Geroago nahi dugun izaera erotua daukanean ez da arazorik egongo. Heziketa emateko ordua, familiako partaide guztiek ados egon behar dira gorespenaren edo gaitzespenaren hitz berberak erabiliz.

Gaur egun, Alemaniako artzain-txakur trebatutik eroatera joera handia dago. Modu honetan txakurra erosten duen pertsonak kumearen deserotasunak saihas ditzake. Hala eta guztiz ere, pertsona askok ez dute txakur heldua erosi nahi, familia berriari ez zaiola ondo moldatzen pentsatzen dutelako. Baina errealitatea beste bat da, ondo prestatua eta psikikoki orekatua dagoen animalia guztia, adoptatu ondoren (bi edo hiru ordu pasa eta gero) bere giro berriarekin identifikatu ohi da, hau bere diziplinagatik da. Gainera txakur trabaturik bere jabeari inoiz ez dio kosk egiten nahiz eta jabeak berari krudelkeriaz kolpeak eman

Elikadura eta zainketak

Elikadura eta zainketak Alemaniako artzain-txakurak ez ditu behar maizko bainuak, izan ere bere ileak lastantzerakoan lastura galduko du. Neguan, hilabetean behin eta udan gehie-nez ere, birritan bainatuko dugu. Bere ilajea ezin dugu behin eta berriro eskuilatz. Elikatzeko arau orokorra jarraituko dugu: ez

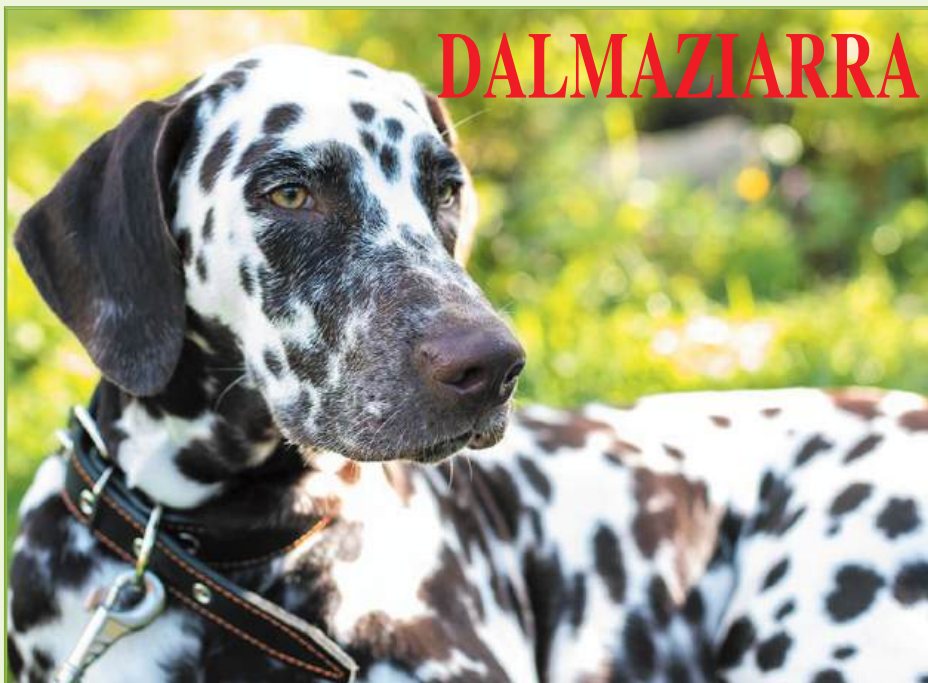
eman koipetsuen gehiegikeria nahiz eta bazkarietan gantz apur bat jan behar. Ur ugari, fresko eta garbia behar du. Errazio orekatuak proteinak, gantzak, gluzidoak, mineralak, eta bitaminak osatzen ditu. Ez da ona behin eta berriro janari ontziratua ematea. Noizean behin haragi freskoa ematea gomendagarria da, baina produktu prestaturik ematekotan pientso eta produktu lehorrak emango dizkiogu.

Heroien arraza

Bere jatorriak, Canis familiaris metris optima-arengan bila daitezke, honek orain dela 6000 urte Lurra populatu zuen. Gero, artzain-txakur persiarrekin gurutzatu egin zen eta denboraren poderioz artaldeak zaintzeko erabili zituzten. Askotan libreki noraezean ibiltzen zirenez, otsoekin gurutzatu izan ziren. Animalia erdi-basati hauek (edo haietako batzuk) Alsazian eta Alemanian aurkitu izan ziren X. mendean monje batzuek Munsterreko Haranean Komentu bat eraiki nahi izan zuten eta hemengo txakurrek Eskoziatik ekarri zituzten txakurrekin gurutzatu zituzten.

Hau zela kausa, arraza berri bat agerpena: Munsterreko Abadiako artzain-txakurra, gero Alsaziako artzain-txakurra izango zen. Baina gaur egungo Alemaniako artzain-txakuraren aukeraketa, 1884-1899-ren artean gertatu zen. Max Von Stephenitz, zaldieria-kapitainak Alemanian zeuden hiru artzain-txakur mota banatatik hazleei alerik onenak gordearazi zizkien. Alde batetik Hegoaldeko eskualde menditsuetatik artzain-txakurra zegoen, hau astuna eta trinkoa zen. Bestetik, Iparraldeko lautadetakoa artzain-txakur arina eta korrikalari ona zegoen. Eta bukatzeko, bi arraza hauen gurutzatzea zegoen: ile luzea zeukan artzain-txakurra. Max Von Stephenitzek hazkuntza odolaldearen programa bat proposatu zuen, planteatu zuten standarraren barruan, ale batzuk, lortzeko. Horrela, 1899. urtean Alemaniako artzain-txakuraren Elkartasuna fundatu zuen. Goiz, erakunde boteretsu bihurtu zen, 30000 partaide baino gehiago, eta ehunen bat elkarte afiliaturik zituen. Gaur egun, Alemaniako artzain-txakurra gizakion aliatu ordezkazekin bihurtu da, gainera zerbitzu asko ematen dizkigu: itsuaurrekoaren lana, edo sutean, sorosle bezala, beldurrik gabe zaurituen bila joaten da. Halaber, aireportuetan fardeleriak kontrolatzen ditu eta bere aparteko usainmenari esker lehergailuak aurkitzeko gai da.

DALMAZIARRA

Txakur hau, Walt Disney-ren filmari esker (101 Dalmaziar), umeen artean oso herritarra da. Dalmaziarren ilajea zuri orbanduari eta bere ziluetan harmoniotsuari esker, konpainia animalia dotorea da, itxuraren bakarra da.

Txakur orekatu, maitekor eta sentikorra da. Sendotasun handia, arintasuna eta iraupena ditu. Memoria ona du, hau dela kausa, hezte oso erraza da. Bere izaera alaiari eta jostalariari esker, umeen tratu desegokiak pasatzeko gai da, baina umeek oso goiz, txakurrarengan kide alai eta bereiztezina aurkitzen dute.

Aldakorra izatera ez ailegatzean, aparteko atari-txakur bat izatera ailega daiteke. 1970 arte atariko-txakurtzat hartuta izan zen, baina handik aurrera Nazioarteko Txakur-Federazioak konpainia txakurren artean sailkatu zuen.

Arraza honen jatorriak nahasgarriak eta kontraesankorrak dira. Nazio batzuek arraza hau haien artean eduki nahi zituzten eta elkarri ohore hau eztabaidatzen zioten, baina ezin zituzten datu nahikoak eman egiaztatzeko. Txakur honen ize-nak teoria eztabaidaezina batekin zerikusirik eduki badauka: Arraza hau Dalmazian sortu zela. Dena den dakigun gauza bakarra da, antzinako denboratan agertu zela, izan ere Egiptoko papiroetan eta Ekialdeko eta Greziako zibilizazioen erreliebe batzuetan agertu ziren txakurren larruek

Dalmaziarren antza zuten.

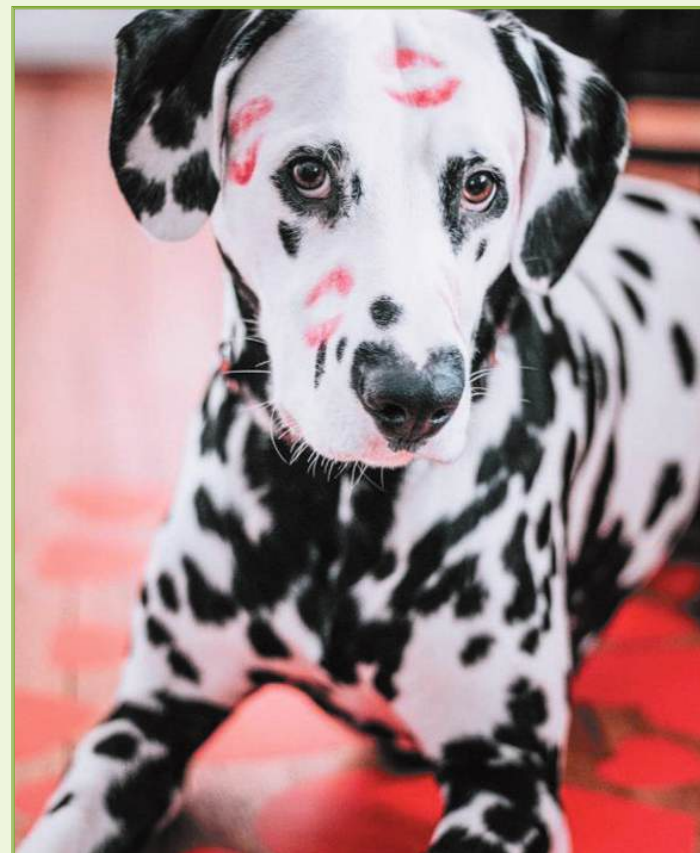
Hautaketa

Nahiz eta pertsona askok bi hilabeteko kume nahiago, horrela erraz maitatzen dela eta bere jabe berriari hobe adaptatzen zaiola pentsatzen dituzte. Dalmaziarren ale lirain bat nahi badugu bederatzi edo hamar hilabeteko kume erosi behar dugu, momentu horretan eratua dago jadanik, izan ere, nahiz eta goiko genealogiaren kume bat izan, hazten den heinean, bere orbanetan akats estetikoak aurkez ditzake. Beste aldetik, adina honekin hartzen badugu, heziketarako eta ikasteko prest egongo da, gaixotasunerako iraupen handiagoa edukiko du, eta bere elikaduraren aldi larriagoa gairatuko du.

Dalmaziar bat erosi baino lehen, bere larrua eta bere orbanen itxura eta antolamendua aintzakotzat hartu behar ditugu. Orbanak ondo mugaturik egon behar eta biribilak izan behar dira, txanpon baten tamaina izan behar dira. Larruaren hondo orbangabearen gainetik azpimarratu behar dira. Bere ilea motz, labur, dentsu eta disdiratsua izan behar da. Aurpegia zuria izan daiteke, baino alerik preziatuenak aurpegian orbanak dauzkatenak dira.

Inoiz ez dugu hartuko hiru asteko kume edo txikiagoa, izan ere, jaiotzean erabat zuriak dira. 15 edo 20 egun pasa eta gero, belarrien eta lepoaren gainean orbanak agertzen hasi dira, handik bizkarrera eta gorputzaren beste ataletara hedatuko dira. Hasieran oso argiak dira, bina pizkanaka-pizkanaka iluntzen doaz. Orbanak beltzak edo marroiak izan behar dira baina inoiz ez daude nahasturik egongo. Betazaleen inguruan ertz beltz bat edukitzea zehetasun preziatua da.

Animalia aukeratzeko ordua, bere sexuan dago gakoa. Bakoitzak bere abantailak eta eragozpenak dauzka. Arra handiagoa da, 55 cm-tik 60 cm-ra bitarteko tamaina izatera ailega daiteke eta 30 kg pisatzen ditu. Emeak ordea, 50 cm-tik 55 cm-ra bitarteko tamaina, eta 25 kg pisatzen ditu. Arra emeak baina politagoa da (itxuraz), baina bere kideekin oldakorra da. Nahiz eta ondo ikasita egon, eme bat zelatan ikusten duen bakoitzean bere kateaz tiratuko du.

Emeak ordea inoiz ez du hau egingo, sentikorrago, maitekorrago, adiago eta mantsoagoa delako. Gainera, arraren sexua, urtean zehar, ez da lotan egongo.

Zainketak eta elikadura

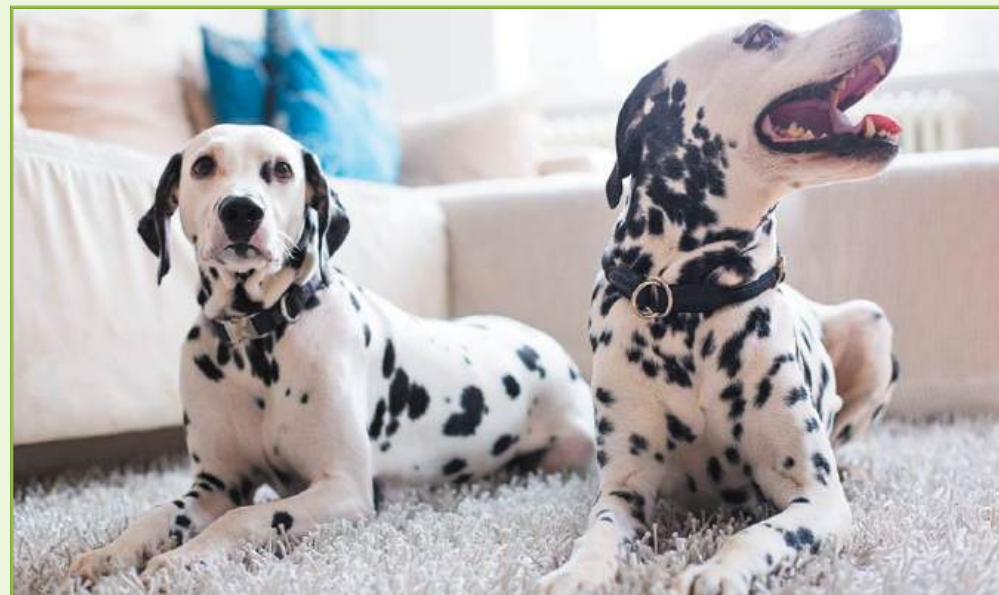
Lorategiak edo terrazak dauzkaten pertsonak aukeratu ohi dute, eta atari-txakur bezala daukate. Hala eta guztiz ere, pisu batean ere bizi daiteke, baina orduan balkoi bat mugitzeko eta aire aske gozatzeko behar du. Txakur honentzat, ariketa fisikoak beharrezkoak dira, osasuntsua egoteko eta artikulazio eta muskulu-funtzionaltasuna babesteko. Hau dela kausa, egunero hiru aldiz etxetik at atera behar da, afaldu ondoren batez ere.

Maskota honen dieta bere ekintzaren arabera izango da. Egundero hiru bazkari ematea komenigarria da. Goizean bere gosarian esnea. Gailetak, ogi lehor edo xigortua, eta arrautza bat egon behar da. Egurdian eta gauean haragi gordin edo egosia, arrozarekin eta barazkiekin osaturik egon behar da. Kumea egiteko dagoen emeak, elikadura honekin, litro bat esne hartu behar du.

Bere zainketari dagokionez esan daiteke, egunero ilajea eskulatu behar diogula, apartamentu batean bizi bada, batez ere. Ilean muda ailegatzean, eskuila gogor bat erabiltzea komenigarria da, horrela, eskuilak, erortzeko zorian dauden ileak, errotik aterako ditu. Bere begiak kotoi bustita baten bidez, garbitu behar dizkiogu, sarritan. Bere hortzak berrikusi behar ditugu lertzoa saihesteko.

Sabelaldia eta erditzea

Ernaia izan ondoren, emearen sabelaldiak 63-ren bat egun

irainduko ditu. Erditzeko momentua ailegatzean, seinale iragarle batzuk agertzen dira: errapenen tamainaren gehipena, hantatu bihurtzen dira eta horitaz betetzen dira, batzuetan horitza erroetatik ateratzen zaio. Halaber gorputzaren tenperatura gutxitzen da, eta emea erditzeko, bazter lasai baten bila ibili ohi da. Egurrezko kutxa bat balio izango du, baina albo batean beheragune bat egin behar dugu, emea aske mugitzeko -bere kumaldia zapaldu gabe-, eta batera, kumeak ezin direla iritelen. Kutxaren hondoan pinudizko txirbilak jarriko ditugu, arkakusoak ez erakartzeko, eta posible bada estalki zurgatzailea jarriko dugu.

Bero egokia lortzeko, kutxan izpi infragorritzko lanpara kokatuko dugu, eta erditzean, emeari bizkortzeko koñakezko tanta batzuk emango dizkiogu.

Arraza honetan zilborrestearen aldea oso apurkorra da, hau dela kausa erditzeko zorian dagoenean kontu handia eduki behar ditugu kumeekin eta alde honen zauriekin.

Eradoskitzeko zenbaki perfektua seia da. Emea esnea egiteko makina bat da, baina horretarako ematen diogun haragiaren

kopurua handiagoa izan behar da. Erditzetik hilabete bat barru emea ahula geratzen da bai erditzeagatik baita edoskitzeagatik ere. Titia kentzeko ordua ailegatu da, baina pixkanaka-pixkanaka egin behar da, kumeak oso sentikorrak direlako. Horrela, egunean bitan 40 gr haragi birrindu emanez, kumeek hartualdiak luzatzen dituzte. Bateran elikadurak produktu nutritiboekin osatzen ditu. Bi hilabete eta gero, baliagarriagoak izango dira. Titia kendu ondoren, kalizozko prestakinak, bitaminak, eta bakailao-gibelaren-olio eman behar izango dizkiegu, bere hezurduraren estruktura finkatzeko. Bi urte pasa eta gero, txakurrari txertatu behar izango diogu eta horretarako balioanintz bat jarriko diogu (hepatitisa, leptospirosisa, eta mukieria), bi edo hiru astetan txertoa bukatuko da. Hiru hilabete dauzkanean errabiaren kontrako txertoa jarriko diogu.

Yorkshire Terrierra, gutxiko tamainaren arrazarik garrantzitzuenetariko eta adimentsuenetariko bat da. 25 cm-ko altuera izatera ailega daiteke (gehiagorik ez), eta 3'5 kg-ko pisua. Luxozko txakurtxoa, eta konpainia animalia zoragarria da. Bere jabea laztantzea eta orraztea nahi ditu eta trapu baten bidez -sokatiraz- jolastea asko gustatzen zaio.

Bere izaera alaia eta sozialea da, genio txarra eduki ahal ba du ere, ondo hezten ez badugu. Inoiz ez da izango aldakorra edo zaratsua. Mundua zehatz-mehatz ikusten du eta edozein mugimenduri edo zaratari erne egon ohi da. Oso sentikorra da, horregatik inoiz ez diogu jipoitu egingo.

Normalean nahiz eta beste txakur antzekoekin egon, ez dago istilurik, baina bere jabearekin oso jeloskorra denez, batzuetan iskanbilak gertatzen dira. Bere bertuteen artean esanekotasuna dago, baina agindua ematen dion pertsona ez bazaio batere gustatzen ez dio kasurik egingo. Jabeak txakurraren gauza guztiak kontuan hartzen baditu, txakurtxoa jasanezin bihurtuko da.

Oso txikia izan arren, Terrier arrazaren izaera berotsua dauka, honi gaineratu behar dizkogu bere sen-gaitasuna eta mugimenduen azkartasuna. Karraskarien ehiztari ona da, ikusi dituen bezain laster, behin eta berriro beren atzetik ibili ohi da. Atari-txakur ona da, bere etxean kanpotar bat hurbiltzen bada, behin eta berriz zaunka egiten du. Bere masailazur botere-tsuek objektu handiak eramaten uzten dituzte.

Kumeak jaiotzean, ia-ia beltzak dira. Hazten den neurrian ilajeak helduen kolorea hartzen du. Bere kolorea urdin-metalikoa da, buruan kanela kolorekoaren tonalitateak daude, eta bularra urre-koloreko distiratsua da. Bere ilea zetatsu, luze eta leuna da, gorputzaren albo banatan erortzen da, eta hain ugaria da ezen buruaren gainetik zinta baten bidez hartzen behar den, bazkarietan ez zikintzeko eta hobe ikusteko. Begizta gorriak bere itxuraz parte eratzen du. Alerik hoberenak dira gorputza luze samarra direnak, eta ilea zeharo leun, disdiratsu, eta finua dauzkatenak. Jaiotzean, kolorea biziagoa da baina gero puntetara argitzera ibiltzen da. Ematen du Yorkshire animalia kementsua eta ondo proportzionatua dela. Burua txiki eta zapaldua da; muturra zabala eta begiak ilunak eta distiratsua dira.

Zainketak eta elikadura

Nahiz eta apartamentu batean ondo bizi, sarritan, parkeetara eta lorategietara ateratzea gomendagarria da. Hauek errepideetako urrun egon behar dira, bestela trafiko handia badago txakurrak airerik kutsatuena arnastuko du. Jatorrizko herrialde hotz batetik, Yorkshire txakurrak ez du ondo jasaten beroa, tenperatura handia ez ezik, giro lehorra ere badaude, batez ere. Nahiz eta neguan pertsona batzuek estalki batekin babestu, ez da komenigarriena, ilajeari kalte egin diezaiokegu eta. Garai honetan aire-korronteak eta erradiadorearen ondoan jartzea saihestu behar.

Bere edertasuna mantentzeko, hilabetean bi aldiz bainatuko dugu eta sarritan bere ilajea orraztuko dugu. Sei hilabete arte, lau bazkari zortzi orduro ematea gomendagarria da. Esnea, ogi xigortua, haragi birrindua, gibel puzka bat, barazki egosia edo barazki-pureak emango dizkiogu. Urte bat pasa eta gero bi bazkari nahikoak izango dira, hauei arrautzak, arroza egosia, galletak, eta arantzarik gabeko arrainak gaineratu-

ko dizkiegu.

Jateko inoiz ez dizkiogu emango soberan dauden arrainak, arrautza txarrak, gozokiak, gazitzeak, gazta legamiaturik, babarrunak, ilarak. Bere dietaren barruan ogia oso garrantzitsua da, xigortua batez ere. Izan ere, karbohidratoak ditu eta haragi birrinduekin nahastu behar edo zopan sartu behar da.

Yorkshire txakurrak 300 kaloria behar ditu: 100 gr haragi, 50 gr arroza egosi, 25 gr barazki egosi eta bi gorringo. Sarritan pentsatzen da txakurraren janariak ez duela behar gatzik, baina dosi justu batekin zaporea hobetzen da, digestioa arintzen da baita organismoaren funtzioak ere.

Jaten duen bitartean zirikatzen badiogu digestioa txarto egin dezake eta indigestioaren sintomak aurkez ditzake: goserik eza, umore txarra, tripakomina eta listu-jariatze ugaria.

Normalean egun bat jan gabe egotea nahikoa izan ohi da. Beherakoa jasaten badu errazio bat arroza gehitu behar eta gibela gutxitu behar dugu.

Historia apur bat

Pasa zen mendean Yorkshireko Konderriko meatzariak eta artisauak arraza hau egin zuten, Yorkshire txakur batzuen gurutzatzeetatik atera zen: Manchesterra, Skye Terrierra, Dandie Diamont-a eta Maltesa.

Meatzariak txakur bat behar zuten, zeinek galerietako eta biltegietako zirrikituetatik sartzeko gai baitzen, handiko tamainaren txakurrei ihez egiten zitzaizkien arratoiak ehizatzeko.

Yorkshirea, izaera handiko ƚimiƚo bat zen, txakur txiki bat bere mugaketaz gutxi jakituna da. Baina karraskaririk oldakorrena aurrez egiteko kementsua da oso.

Hasieran txakur hauek 6 kg pisatzen zuten eta eta 25 en bat cm neurtzen zuten. Gero Ingalaterrako hazle batzuek, ale txikiagoak eta ile luzeagoarekin aukeratu zituzten. Handik hogei urte arte, txakurraren tamaina txikitzen lortu zuten: 1,5 kiloko pisura arte. Modu horretan behin betiko estandarra lortu zuten: Terrier berri bat izugarrizko edertasunarekin, eta konpainiarako perfektua.

1880.urtean, lehiaketetan agertzen hasi zen, eta handik aurrera Ingalaterrako nobleziak nahiago zuen txakurra izan zen. Gaur egun maskoten artean gustukoenetariko bat da, bere tamaina txikiagatik eta bere izaera atseginagatik. Dena den, nahiz eta bere jatorria arrunta izan, zainketa asko behar ditu. Bere belarriak eta sudurra aintzakotzat hartu behar ditugu. Lehenengoak oso delikatuak dira, lakrimalaren aldean batez ere. Izan ere, hantxe hautsa, polena, edo buztina metatzeko joera du. Honek narritadura konjuntiboa sortzen die. Hau gertatzen bada kotoi bat kolirio batean edo kamamila apur batean sartzea komenigarria izango da eta begietatik leunki pasatuko dugu.

Belarriei dagokienez esan daiteke, bi astero behin, belarrien ezkoa atera behar dela, infekzioak saihesteko. Horretarako hatz erakuslea kotoi batean sartuko dugu, baina hori egin baino lehen, ezkoa alkohol apur batekin, oliba-olioarekin, edo ur oxigenatuarekin bustitzen da. Inoiz ez ditugu erabiliko urik edo xaboirik ezta makitxoa ere. Bainatzean urarekin kontu handia eduki behar dugu belarrietan ez sartzeko.

Normalean bere hortzaginarekin ez dago problemarik. Bi astero behin lertzoaren bila aztertuko dugu. Egotekotan, ogiazal gogorra, ogi xigortua edo zenario gordina emango dizkiogu igurzketagatik garbitzeko.

Lertzoa metatua badago jadanik, zurda gogorraren eskuila baten bidez, limoi ura bustita, kentzen saiatuko dugu.

Collie-a antzinako atari-txakurra eta arku-meen gidaria Beheko Eskozian izan zen. Orain luxozko eta konpainia txakur bihurtu da. Bere jarrera aristokratikoa da. Hirietan nahiko ondo egokiturik dago, baina baldintza batekin: sarritan ibiltzera eraman behar da eta astero behin, zelaira korrika egitera -arriskurik gabe- eraman behar.

Animalia hau oso leial, mantso, pazientzia handiko, eta maitekorra da, umeekin batez ere. Izugarizko adimena eta sentikortasuna ditu, hau dela kausa ikasteko gai da.

Naturaz txakur minbera badago horixe Collie-a da. Inguratzen zaion giroaren mota oso goiz nabaritzen du, eta kontrakoa bada bere barruan sartzen da -bamerakoa-. Orduan bere mesfidantza beldur bihurtzen da eta bere gordekina afekturik eza bihurtu ohi da. Hau saihesteko berarekin oso maitekorra izan eta adi egon behar da. Familiako kide bat bezala tratatu behar da. Desaireak eta zakartasunak ematea saihestuko dugu. Txakur honi laztanak eta bere jabeen afektua asko gustatzen zaizkio. Goiz, lagun bereizezina eta aparteko atari-txakurra izango da.

Pisu batean edukitzeko eragozpenetarikoa bat da asko zaunka egiten duela, baina akats hau heziketa on batekin zuzen daiteke. Collie-a oso polita ez ezik, sendo, arin eta oso eraginkorra ere da. Arraren gorputza luze samarra da. 55 cm-tik 61 cm-ra bitarteko altuera neurtzen du eta 20 kg-tik 28 kg-ra bitartean pisatzen du. Emearen gorputzak ordez, 55 cm-ko altuera gainditzen ez duen tamaina bat izan ohi du, eta 24 kiloko pisua.

Lepoa eta gorputzadarrak gihartsuak dira. Buztana -neurrizko taininara- animalia geldirik egoten denean, zintzilikatzen da

eta bere puntan gako bat eratzen du. Gako hori animalia urdurik egon ohi denean, igotzen da.

Ilajea dentsoa, gogorra, luzea eta ugaria da. Bere kolorea hori-marroi-gorrixkatik, hankak eta bular zuriekin, marmol urdin-kolorekoa arte ibiltzen da. Bere burezorra zapaldua dago eta muturra pixkanaka-pixkanaka estutu ohi da. Begiak, amand-itxurakoa, lapranak eta marroi-ilun kolorekoa dira. Belarriak txikiak dira.

Nahiz eta animalia gaixobera ez izan, aldizka bere begiak aztertu behar ditugu, izan ere, erretinan atrofia jasan dezake eta egunez ikusmena galtzen du eta gauez ikusmena gehitzen du.

Txakur-kume aukeratzeko ordua

Dauden arrazen artean preziatuenetarikoa bat denez, aleen arteko gurutzatzeak egin zutenak, eskatu ohi zituzten nolakotasunak -edertasuna eta aspektu fisikoa- beti ez zeuzkaten. Hau dela bide, kumea aukeratzeko ordua, kontuz ibili behar da: gurutzatzea ezezkia bada, ondorio bezala, animalia urduri samar, ahul, beldurti eta aztoratua agertuko da. Orduan erosi baino lehen salneurria ez ezik, bere izaera ere aintzakotzat hartu behar da. Kume bat aukeratzeko, adinik onena 7-19 asteren artean ibiltzen da. Lehenago egitekotan istiluak agertuko dira: izan ere, oso txikia da titia kentzeko baita bere seme-alabarengandik bereizteko ere. Gainera momentuz, senezko nahaste-borraste bat besterik ez da, kontzienteki jokatzeko ez da gai eta heziketarako baldarra da edo momentuz ez du balio.

10-15 asteren artean kumeak mundua aurkitzen du eta aldaketaren talka nahiko desatsegina da oso mimaturik ez bada.-momentu horretan hipersentibera da.

Lau hilabete pasa ondoren bere afektibitate-joerak agertzen hasi dira. Jabea maitatzen du, jabeak bera maitatzen duen heinean. Adina honetan, zaintzen duten pertsonak maitatzen ditu eta jabe berriarentzako maitasuna, lermaturik ikus daiteke. Aukeratzeko ordua, onena da albaitariarengana txakurra eramatea, baina hau ezinezkoa bada, gauza batzuk kontuan hartu behar da: bere

gorputzaren tenperatura 38-38'5 graduren artean ibili behar dela. Hortzak erregularrak, zuriak, hori-koloreko orbanik gabe izan behar direla eta ondo ezarturik. Hankak sendo eta zuzenak izan behar dira. Makurturik edo hanpaturik badaude errakitis-moa du. Larua ez du izango gorritasunik ez da eritasunik ere.

Emeak, beste arrazatan bezala, maitekorragoak dira, eta arrak sendo, ausart, eta kementsuak izateaz gain ez dira bezain familiakoak.

Kontuan hartu behar dugun beste dei-ale bat da, kume txiki hori tamaina handiko txakur bihurtuko dela eta ezin dela bizi terrazarik gabeko apartamentu txiki batean.

Ostatua eta elikadura

Ettxera eraman bezain laster, leku ona eman behar diogu. Ideia ona izango da biltzen dugun lekuan jartzea, izan ere, arraza honen baldintzarik garrantzitsuen zorian-tasuna lortzeko, konpainia da, hau nahiago du bere ohearen erosotasuna baino. Bere ohea aire-korronteetatik at, eta ateetatik eta leihoetatik at egon behar da. Kumea txiki denean zumezko otara balio du. Jartzen dizkiogun trapu, tapaki eto kuxinak egunero astindu behar izango ditugu eta hilabetero behin behintzat, desinfektatuko ditugu.

Kumeek gauza guztiak kosk egiteko ohitura dutenez, gomendagarria da gomazko pilota edo hezur bat hagin-ka egiteko uztea, horrela bere hortzak sendotuko dituzte eta ez dituzte apurtuko otara edo tapakiak.

Kumeari elikatzeko, zazpi aste pasa eta gero, haragi birrinduta edo hezurrik gabeko oilaskoaren puskak, arrozaren eta barazkiekin nahasturik emango dizkiogu. Hau guztia lau bazkaritan banaturik. Modurik onena da errakitis-moa saihesteko.

Sei edo zortzi hilabeteko kumeak, txakur heldu bat bezala jan behar du: arroza egosia tipulekin. Azenarioak eta haragi gordina zatikaz edo birrinduta. Gomendagarria da halaber, arrautzak, gailetak eta arantzarik gabeko arrainak ematea. Saltsak, gozokiak eta sakoteak ez eman behar.

Historia apur bat

Eskoziako artzain-txakurra izan zen. Bera menditan, ardien bila zaintzeko, noraezean ibiltzen zen. Bere itxurak eta gaur egun-goak ez dute ezer ikusirik. Lehen hankak motzagoak ziren eta

burua karratuagoa. Britainia Handian XIII. mendean oso eza-guna zen jadanik. Egun batean Victoria Erreginak, zelaia bisi-ta bat egin zuen, eta txakurra asko gustatu zaionez ale bat eduki nahi izan zuen. Hau zela kausa 1860. urtean Collie-a Buckinghameko beste apaingarri bat bihurtu egin zen Handik aurrera errealezan sartuta izateagatik bere ospea handitu egin zen, honi gaineratu behar diogu polita, eta sensiblea zela, aparteko itxura, mugimendu dotoreak zituela, besteenkiko jaun-tra-tua ahaztu gabe.

Baina "canofilos" delakoak beti aldaketen eta arrazaren hobekuntzaren bila joaten zirenez Barzoi txakurrekin gurutzatzu egin zituzten: ondorioa bezala, adatsa dentsuagoa izan zen, lepoa zabalagoa eta iletsuagoa, hankak zintekin, eta bere itxura aristokratikoagoa izan zen batez ere (bere muturra luzatu zuten). Helburu guztiak lortu zituzten baina bere buruaren gehiegizko luzapenak adimenaren murizketa ekarri zien eta estatua lilu-ragarri bizi bihurtu egin zen: txakur abuliko bat eta gogorik gabe agertu zen.

Haatik 1930. urtean hazleek zentzuzko-kokapenen bila joatea erabaki zituzten, eta pizkarnaka-pizkarnaka bere adimena eta nortasuna berriro eman zizkieten. Gero Lassieri esker, (telebistako saio batean agetzen zen Collie-eme bat) eta egiten zuenari, bere ospea handitu egin zen. AEB-etan Collie bat edukitzea puri-purian egon zen. Txakur hau edozein salba-mendu, nahiz uretan nahiz sutean, laguntzeko gai da.

Bere zainketari dagokionez esan daiteke, hilabetero behin gutxienez, bainatu behar izango dugula, baina gehiago behar duela pentsatzen badugu egin dezakegu. Egutero bere ilajea eskuilatu behar dugu, ile hilak kentzeko, bestela ileek nahazte

borraste -haien artean- egiten dute eta adatsa gastatzen doa. Hau egiteko, metalezko eskuila arantza zabalez, eta gero beste bat itxitagoa erabiliko ditugu. Bainua hartzeko momentua atsegina izan daiteke, horretarako ur epela erabiliko dugu (hotz bada, katarro hartuko du eta bero bada kongestioa agertzen da). Bere belarriak babestu behar da, eta

xanpu ez alkalino baten bidez garbituko dugu, bere larrua ez deshidratatzeko. Gorputza gogorki igurtzi behar da baina bere burua ez. Bainuak bost edo hamar minutu besterik ez du iraungo. Gero xaboia kenduko diogu, xaboizko aztarnak utzi gabe arte. Hau ondo ez egitekotan zolda agertuko da. Bere garbitasuna amaitzeko lehortze on bat emango diogu hoztea aurreikusteko..

Dandie Dinmonta txakur txikia da, bere gorputza luzea da eta bere begirada oso adierazkorra. Orogen gaintetik Terrier desberdin bat da: maite-tsu, sensibera, mainontza, eztitsa, jostalaria... Bere ileak eta gorputza luzangak nortasun liluragarria ematen diote, izan ere, bere ilea eta Eskoziako Terrierraren ilea baino leunagoa da, gainera bere begien gaintetik tupe barregarria erortzen zaio. Bere burua handia eta biribila da. Dandie konpainia-txakur bat oso preziatua da, bere izaera alaitsuagatik eta bete tamaina txikiagatik: 20cm-tik 25 cm-ra bitarteko tamaina du, eta zortzi kg pisatzen du. Bere buru handia gogorki eginda dago baina neurrigabea ez da. Bere giharak oso garaturik daude, barailetan batez ere. Bere bekokia konkortua dago eta bere burua, ile zetatsuez eta oso leunak estalita dago. Ile-xerloak ahalik eta argien izan behar dira. Masailak pixkanaka-pixkanaka leuntzen dira mutur sendo eta sakonara arte, hau ilez estalita dago baina burezuraren ilea baino ilunagoak dira. Bere begiek, banaturik, handiak eta biribilak, ilunak, begirada malenkoniatsua eta adimentsua adierazten dute.

Historia apur bat

Bere belarri zintzilikariak puntan leuntzen dira (7cm-tik 10cm-ra bitarteko tamaina dute) eta haien kolorea eta mantuarena harmonizatzen da. Alearen kolorea piperbeltza bada, belarriak

DANDIE DINMONT-A

ile leunez, eta ilunez estalirik egon behar dira. Txakurraren kolorea ziapera bada, belarrien kolorea gorputzarena baino ilunagoa izango da, baina inoiz ez da beltza izango. Dena den, ale guztiek ile argien marra bat, tupearen ehundur berdinez, eduki behar dute. Txakurrak urte bat edo bi urte eduki arte, marra hori ez da agertzen. Bere ilajeen ile gogorrak ile leunekin nahasten dira. Bere kolorea piperbeltza edo ziapera da. Txakur honek, ia-ia beti bularran ile-xerlo zuri bat dauka eta ale batzuek hatz zuriak dituzte. Dena den, oinak zeharo zuriak badira akatsatzat hartzen dituzte. Azkazalak ilunak dira.

Dandie Dinmonta orain dela 200 urte jaio zela, arratoien ehiztari-txakurra izan zen. Dirudienez Caim-a eta Border Terrieraren arteko gurutzatzearen fruitua da. Eskoziako mugan zehar bizi ziren ijito nomaden taldeek gurutzatze hauek egin zituzten, txakurrak ehiza egiteko behar zituztelako. Aditu batzuek esaten dute gurutzatze hauetan Skie-aren odola agertu zela eta hau zela kausa bere hankak hain motzak zirela. Birminghaman, 1879.urtean lehenengo aldiz, erakusketa batean ale batzuk aurkeztu ziren baina epaileak, sasikumetzat hartu ondoren, ez zituen onartu. Handik aurrera hazleek eta amateurrek interes handiagoa arrazan eta bere jatorrian jarri zituzten. Otterhoundaren odola eta Bedlingtonaren sartu zuten, gaur egungo Dandie Dinmonta lortzeko arte. Azken mendean zehar bere itxura ez da aldatu.

AFGANIARRA

Afganistango erbi-txakurra, antzineko txakur bat da. Bere jatorriak 3000 urte Kristo agertu baino lehen, kokatzen dira. Garai horretan, Egiptoko papiro batzuetan txakur honen erreferentziak agertu izan ziren. Gauza bera Afganistango Ipar-Mendebaldera gertatu zen: Balheko eskualdeko haitzuloe-tan, txakur honen labar-pinturak, agertu izan ziren.

Basamortuko biztanleek, bere izugarriko arintasunagatik, gazelak eta gepardoak ehiza egiteko, eta artaldeak zaintzeko erabili zituzten. Gaur egun artzainekin lur-eremu lehorretan eta menditsuetan bizi da. Haiek "Tazi" esaten diote. Mendean zehar garbi-garbia kontserbatu da, jasaten zuen hautaketa zorrotzagatik. Bere esportazio debekatauta egon zen. Hau zela kausa XIX. mendean amaierara arte, Europara ez zen ailegatu. 1907. urtean, ingelesek lehiaketetan, bere naziotik at jaio ziren lehenengo aleak, aurkeztea lortu zituzten. Hainbeste sentipen lortu zituzten, ezen Alejandra Erreginak ale batzuk erosi baitzituen. Afganoaren lehengo elkarte Ingalaterran, 1926.urtean eragin zen. Gero txakur hau aberastasunaren eta luxozko ikur bihurtu zen: Gaur egun, luze ileko txakurren artean, aristokrati-koenatariko eta ospetsuenatariko bat izan da. Hau dela kausa, derrigorrez lehiaketetako txakurra da.

Ezaugarriak

Afganoa, gorputza gihartsua den erbi-txakurra da. Bere ibilke-rra erraza eta malgua da. Handiko tamaina du, eta begirada nostalgikoa dauka. Bere tamaina perfektua arrentzat 70- 74 cm bitartean dago, eta emeentzat 63-65 cm. Afganoak 25 kg-tik 35 kg-ra bitartean pisatzen du. Burua luze, argal eta estua da. Bere muturrean gainean ilea oso motza da baina beko-kiaren gainean, ordea, oso luzea da, tupe luze eta leuna eratuz.

Bere begiak lapran samarrak dira eta sudurreko trufaren kolo-

rea zenbat eta ilunago izan, gero eta balio handiago ematen dio txakurrari.

Ilajea luze, dentso eta zetatsua da, bizkarrean izan ezik, hemen motzagoa da. Estandarra egiteko kolore guztiak onartzen dira. Kolorerik preziatuenak urre-kolorekoa, beltza eta sukorekoa dira. Nahiz eta zuriak, grisak, nabarrak eta beltzak egon. Edozein motatan pigmentazioa oso nabarmena dago. Ile zuria badago, txakurraren balioa gutxitzen da. Bere buztanaren kokapena baxua da, baina ehiza egiten duen bitartean altua eramaten du, honek txakurraren posizioa esaten digu. Bere hankak ondo kokaturik, oin leunak dituzte. Honek, harrien gaintetik eta leku zakarretatik korrika egiteari uzten die.

Iraunkorra eta menperaezina

Animalia hau ez da batere sentibera. Nahiko ondo beroa, hotza eta euria jasaten ditu, baita tenperaturaren aldaketa ere. Hau dela kausa Afganistanean bizi da, hemen Uda oso beroa da eta Negua ordea oso hotza. Afganoak inoiz ez du katarrorik hartu.

Oso ausarta eta arina da. Bere ikusmena oso zorrotza da entzumenik eza konpentsatzeko. Bere izaera menperaezina da eta heziketarako ez dauka joerarik. Txarto irakasten badiogu aldakorra izan daiteke oso. Ez da oso maitekorra, nahiz eta bere jabearekin loturik egon, txakur hau oso herratsua da, izan ere zigor-rrak kontuan hartzen ditu eta oso goiz ez ditu ahazten. Kanpotarrek oso mesfidatia da. Nahiz eta lasaia iruditua eta itxura harroa eduki, leku irekiak maite ditu. Oso eraginkorra denez ariketa-fisiko asko behar ditu. Orduan apartamentu txiki batean bizitzea ez da gomendagarria. Korrika egitea bai uretan bai elurretan, asko gustatzen zaio. Bere ilajea ondo mantentzeko egunero eskuilatu behar dugu. Ale batek zikina eta arduragabea, bere enkantu osoa galtzen du. Sentidu honetan txakur oso konplikatu da, denbora asko, zainketak eta arreta handi eman behar dizkiogu. Bere elikaduraren oinarria, haragia da, baina soberakinak edo zurdak ez.

Pekindarra, txakur nahiko originala da, bere espresio oso bizia da eta planta dotore du, baina bere izaera hotza eta gutxi adierazkorra da. Harroa eta inguratzen zaion ezezagun guztiari axolagabea da. Bakarrik bere jabearekin maitekor, leial eta sinpatikoa da, kanpotarrekin zuhur, marmarti eta zaunkalaria da, gainera mehatxatua sentitzen bada kosk egiten dio, nahiz eta bakarrik laztantzen saiatu.

Pekindarraren ausardia bere tamainaren desegokia da, axolagabetasunarekin arraspatzen dena.

Ematen du txakur txiki honek bere mugaketaz ez dituela konturatzten. Askotan txakur handiei aurre egiten die eta honek arazo handiak ekar diezazkioke. Atezain-txakurra ere ona da. Burujabe eta berekoia da, bere jabearen maitasunari garrantzia handiagoa ematen dio, berak jabeari ematen diona. Oso adimentsua denez bere ulermen-sena nabargarria da.

Ezaugarriak eta elikadura

Animalia honek 24 cm-tik 30 cm-ra bitarteko tamaina du, eta 3 kg-tik 6 kg-ra bitartean pisatzen du. Nanoaren seinale nabargarriak ditu. Bere gorputza, trinko eta mozkoeta. Mantu lizun baten bidez estalita dago. Bere ibilkera noble eta kulunkatua da bere gorputzadarraren itxuragatik.

Burua, trinko eta leuna, masailbo boteretsuak eta orbanak ditu. Sudurra, beltz eta oso motza, ia-ia begien altuera dago. Hauek disdiratsu, ilun eta irtenak dira. Muturra zabal, zimurtu eta motza da. Belarriak eroriak, burezurraren goiko aldean ezartzen dira, eta ile luzez estalita daude. Lepoa sendoa da eta hankak laburrak, hezur gogorrekin. Aurreko hankak makurturik daude eta oinak leunak dira.

Bere ilajea oso ugari, luze, zapaldu eta leuna da, kizkurrik eta izurrik gabe. Bere azpitik azpi-ile dentsoa dago. Kolore guztiak onarturik daude, albino-kolorea eta gorri iluna izan ezik. Ale grisak, beltzak, zuriak, gorrixkak, beltza eta su-kolorekoa,..... Dauzkaten maskara beltza, begien inguruan higadura zirkularrakin, oso preziatuak dira.

Pekindarraren ilajea oso zaindu behar da. Horretarako egunero, orrazi zabal baten bidez orraztu eta eskuilatu behar.

PEKINDARRA

Halaber, bere hortzak garbitu behar da txankarrak saihesteko. Bere begiak oso irteenak direnez airearen hautsak kalte egiten die, barne, kalteek itsutzera eraman dezakete. Horregatik noizean behin kolirio bat emango diogu.

Elikadurari dagokionez esan daiteke, bere heziketa ona ez bada, haiek ez dituzte onartuko arroza, barazkiak...maniatiko bihurtuko dira. Oilaskoa, gordin edo egosia, eta arrain batzuk asko gustatzen zaizkie,. Halaber gailetak, eta gaztakondo onartzen dituzte, baina jaki hauek astero bitan emango dizkiegu. Egunean behin, ura aldatzea komenigarria izango da. Batzuetan egarri aseezina adierazten du, seguraski digestio astunagatik izango da, baina gehiegizko beroa izan daiteke, edo eztairiaren gaixotasun batengatik. Ura ez kentzeko, te arina -azukrerik gabe- emango diogu, edari hau ez zaionez gustatzen bere egarria moderatuko du, orduan bakarrik bere egarria jasanezina izaten bada tea hartuko du eta modu horretan ez da ari edan eta edan.

Historia apur bat

Ospea duten "cinólogo" delakoek esanetan, lhassa-apso baten eta Pai-aren gurutzatze baten artean sortu egin zen (Txinako enperadoreen Pai-a, antzinako konpainia txakur txiki bat izan zen). Baina bere agerpenaren data zehatza ez da jakitzen. Jakin badakigu, VIII. mendean, Pekinen oso ezaguna eta babestua izaten zela. Han, bakarrik errege-familiak eta boteretsu batzuek zeuzkaten, bere garbitasun guztia mantenduz. Txakur hauen lapurketak, torturekin heriotzara arte zigortzen zen.

Pekindarraren urre-garaia, Tao Konvaf Enperadorearena izan zen (1821-1851). Handik denbora gutxi barru, Tsu-Hi enperatrizak lege batzuk, kumeak babesteko, ezarri zituen: adibidez, drogaren erabilera, ale ñimiñoak lortzeko, debekatuta izan zen.

Pekindarra, urtean zehar, erligioaren ikurra izan zen. Kumaldi bat jaiotzen zenean, enperadoreari erakusten zioten aukeraketa, enperadoreak berak egiteko. Egunarik garrantzitsuenetan ale onenak errege-jarraigoaren azpitik, laguntzera,

zeremonia-aretoa joaten ziren. Jauregiko esparrutik at, txakurrak ezin ziren joan. Hasieran txakur-lehoia esaten zioten, baina XVII. mendearen amaieran Pekinesa deitu zioten. Pasa zen mendearen amaieran, Europara lehenengo aleak heldu ziren, Ingalaterako armadaren ofizialek ekarri zituzten. 1860. Urtean Pekingo arpilatzea gertatu zenean, Ingalaterrako soldaduek jaurgira sartzerakoan, milaka pekindar hilak aurkitu zituzten, izan ere, gorteko funtzionario batzuek hil zituzten kanpotarren eskuetan ez erortzeko. Dena den, ale batzuk tristantzaz salbatu egin ziren eta Ingalaterrara, Victoria Erreginentzako opari bat bezala, eraman zituzten. Ingalaterrako hazleek txakur hauei ugaltzera lagundu zieten. 1864. Urtean lehenengo Pekindarrak lehiaketetan agertu ziren.

Tibeten, orain dela 2000 urte, lhasa Apso arraza ezaguna izan zen. Tibeteko Monasterioetan hazita izan zen.(lamek egiten zuten). Ekialdeko txakur txikien gehiena lhasarengandik etortzen dira, baita Europako Terrier batzuk ere. Animalia hau, Haran Galdutatik etortzen dela pentsatzen da. (Konkretuki Santa lhasaren hiritik, non bere izena atera baitzuen). Han monje budistek kumeak zaintzen zituzten beren lehoi-aspektua ez galtzeko. Beren mantuen ilaje dentsuak zainduz. Izan ere, lehoiak beti leku garrantzitsua, Lamen mitologiaren barruan, bete du. Hau dela kausa betidanik animalia sakratutzak hartuta izan da, eta inoiz ez da berarekin komertziatu. Bakarrik oparizat bidal zitekeen. Modu honetan nobleentzat eta pertsona garrantzitsuentzat altxor bihurtu zen, gainera aberastasuna eta zoriontasuna ekar diezazkiekeen talisman bat antzakotat hartu zuten. Dalai Lamak Txinako enperadoreari mota honen txakurra oparitu zion. (Dalai Kamak alerik onenak, izugarritzko lehoiaren antza zutenak, zituen). Agian, Munduko bazter honen txakur-lehoia esaten zioten. Gainera bere zaunka lehoiaren marruma bezala izaten zen. Azkenean txakur hauek kondairen barruan sartu ziren, eta pertsona askok pentsatzen zuten paradisuari sartu ezin ziren lamen berragiztatzeak izan zirela. Honi gaineratu behar diogu bere zaunka alarnatzat hartu zutela, eta Tibetean lurrikaraz eta elur-jausiaz ohartarazi zizkietela. Horregatik etxeetatik at beti Tibeteko Artzakurra aurkitzen zen eta barruan lhasa.

1922.urtean, Himalaiako esploratzaile batzuek ale batzuk Europara eraman zituzten. 1934. urtean Monakoko Mundialeko Zinologiko Kongresuan bere lehenengo estandarra egin zen.

Konpainia txakur txiki eta iletsu hau oso ona da etxe batean edukitzeko. Izan ere gizakion konpainia behar du eta umeekin jolastea asko gustatzen

IHASA

zaio. Aparteko begiralea da, bere begidaratik ezer ez zaio alde egiten. Atari-txakur bezala senezkoa eta esanekoa da.

25 cm-ko tamaina izatera ailegatzen da. Bere ilearen mantua oso luze eta dentsoa da, bere tontorrean buztana dago. Hau beti bere bizkarraren gainetik ibiltzen denez ez dakigu txakurra badoan edo badatorren. Bere buruaren itxura oso bitxia da, urrelili polit bat ematen du (ile-sistemagatik eta belarrien itxuragatik). Nahiz eta bere burezurrea, estua izan, sudur handiarekin, irteena, eta zorrotza, kopetale dentso batekin estalita agertzen denez ia-ia ez da ikusten.

Gauza bera bere begiekin gertatzen da: ia-ia ez dira ikusten. Haiek txiki, ilun eta biziak dira. Bere gorputza luzea eta sendoa da. Ilajea luze eta leuna da baina ez da zetatsua. Tonu asko izan ditzake: beltza, urre-kolorekoa, gris-arbeltsu kolorekoa, okrea edo harea-kolorekoa. Nabardurarik preziatuenak horien antza dutenak dira.

DOBERMANA

Dobermana aparteko atari eta defentsa-txakurra da. Animalia adoretu, leial eta esnatua da. Berak izugarrikoko ausardia eta arintasuna ditu. Borroka gertatzen den bitartean bizia eta kementsua da. Bere jabea edo etxea babestu behar dituen kanpotarrekiko mesfidantza handia erakusten du. Bere trebakuntza, bere adimenari eta ulermenaren gaitasunei esker, erraza da. Bere aldakortasuna kontrolatzen bada, konpainia-txakur atsegina eta maitekorra da, bizi denekin batez ere. Ondo hezitak egoten denean, esanekoa da eta itsuaurreko-txakur bezala erabil daiteke. Bere ile motzak beroa hobe jasatzen uzten dio, honek esan nahi du, beste arrazarekin konparatuz abantailak dauzkala. Erosten handietan edo enpresa batzuetan, non atari-txakurak erabiltzen baitituzte gaueko zainketa egiteko, Dobermana nahiago dute Alemaniako artzain-txakurra baino; bere bizkortasunagatik eta bere kosk egiteko moduagatik. Izan ere, Dobermana bere harrapakinekin ez da grina egiten, (hau da Alemaniako artzain-txakurra egiten duena), aitzitik, berriro kosk egin baino lehen, azkarki soltea uzten dio. Dobermanak izugarrikoko planta du, dotore, gihartsu, mugimenduen azka-

rra, eta oso boteretsua da. Arrak 59 cm-tik 68 cm-ra bitarteko tamaina du. Emeak ordea, 55 cm-tik 63 cm-ra bitartean neurtzen du. 20 kg-tik 26 kg-ra bitartean pisatzen du. Buruaren neurria egokia da, luze eta argala da. Ezpainak mozturik daude, eta masailak zapalduak. Belarrien oina baxua da, belarriak altuak eta tenteak dira, puntan moztutakoak. Bizkarra motz eta sendoa da. Hankak bertikalak dira. Bitxia da, arrazaren deskribapenaren barruan buztana ez dela aipatzen, baina dena den buztanaren longitudeak 2-4 cm du.

Bere koloreari dagokionez esan daiteke, hiru kolore onarturik daudela: beltza, marroia eta urdina. Bere aurpegian seinale gorrixkak, ondo markaturik, daude, baita bularraren gainean, hanken tontorrean eta buztanaren azpitik, ere. Ilajea leun, motz eta dentsoa da. Bere ibilkera arintasuna eta malgua da. Atzeko hanket indarra mugitzeko dituzte, aurrekoek ordea airean salto egiten dutela ematen du. Dobermana korrika egiteko iraunkorra da oso.

Izaera eta nortasuna

Dobermanaren aldakortasunari buruz asko hitz egin eta idatzi da. Ezaugarri honek fama txarra ekarri dio, Txakur-munduari buruzko gainazaleko ezaguera bat duten pertsona haien artean, batez ere. Gainera zenbat filmetan ikus diezagun non txakur hau piztia hiltzaile bezala agertzen baita, edo non bihotzgabe txakur bezala agertzen eta zoroaldietan bere jabearen kontra joateko gai baita. Esan behar da kondaira hau zeharo faltsua dela. Egia dena da kanpotarrenaren ez duela konfidantzarik, eta zigor desegokia, zuzengabea edo nahiko gogorra bada, jabearen kontra joan daitekeela. Baina harremana egokia bada, inoiz ez

du jasaten zoroaldirik eta ez duela ezer egiten bere zaindariaren kontra, zer esanik ez. Edozein txakurren portaera beren jabeen portaeraren arabera izango da: Jabeak txakurra errespetatzen badu eta familiaren barruan zein den txakurren lekua irakasten badiu ez da arazorik egongo. Esan daiteke ez dagoela doberman maltzurrik, jabe aldakorra baizik. Dena den, animalia hau, ez da gomendagarria etxean edukitzea ume txikiak badaude, izan ere hauek beren ekintzen ondorioz ezin dituzte balioztatzen.

Ale bat erosteko ordua, hamar aste edo izango du, modu honetan, hasieratik bere izaera modelatu ahal izango dugu. Oso garrantzitsua da sarritan paseatzera ateratzea, eguneko ariketa fisikoa behar du eta.

Jatorria

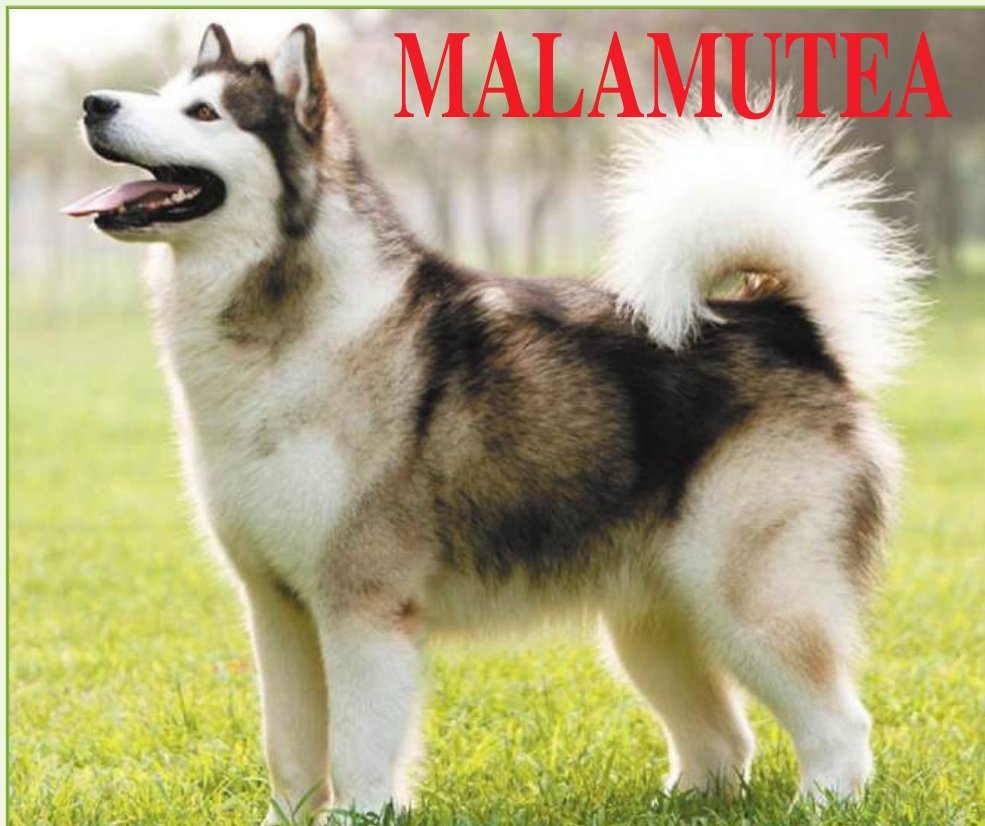
Txakurren artean gutxi dira, pertsonen deiturak dauzkatenak. Dobermanaren egilea Karl Fr. L. Dobermann izan zen. Bera zergako eta kontrabuzio zergaria izan zen, Turingiako txakurtegia lantzen zuen (Alemanian). Lapurketa baten ondorioz, txakur garatza, kementsu, gogor eta aldakorra egitea erabaki zuen. Zergariak ez zuen utzi idazlan idatziz zein motatako nahasketa egin zuen esanez. Baina suposatzen da Pinscherrak, Manchester Terrierrak, Dogoak, Rottweilerrak, erbi-txakurrak eta Weimarren Bracoak erabili zituela. Urtean zehar Karlek arrazen gurutzatze bitxiak egiteari ekin zizkion, txakur berri bat lortu arte: Dobermana. Txakur gogor bat, sendo, adimentsu, eder, eta oso oldakorra zen.

1876. urtean, lehenengo aldiz, lehiaketa batean aurkeztua izan zen. 1894. urtean Karl hil zen eta Otto Gollerrek Karlen esperimenduak aurrera eramane zituen (Nationalen Dobermann Pinscher Club-ek lagundu

zior). Arrazen hautaketa oso zehatzari esker gehiago perfektionatu zuen eta 1900. urtean txakur berri bat agertu egin zen: ez zen hain aldakorra baina dotoreago, finuago eta tenperaturaren aldaketari iraunkorragoa zen, bere itxura eta gaur egungoa oso antzekoa izan ziren. Dobermana defentsa-txakurra zen, hain preziatua izan zen ezen Turingiako jendarmeei aukeratu baitzuten. "Jendarmeen txakurra" esaten zioten. Handik aurrera Bi Mundial Gerratan alemaniarrentzako lan asko egin zuten. 1906. urte arte ale guztiak beltzak edo marroiak ziren, baina egun horietan ale urdin bat jaio zen. Agudo kolore berria estandarren barruan sartuta izan zen.

Alaskako Malamutea (Alaskan Malamute) lan-txakur polit bat da. Artikoko arrazarik zaharrenetarikoa bat aintzakotzat hartu dute. Bere jabearekin oso leiala da. Izaera oso atsegina, izugarrizko adimena eta mantotasuna ditu. Umeekin oso maitekorra da, asko jolastea gustatzen zaio eta. Umeekin jolastuz inoiz ez da arriskugarri edo zaputuz bihurtzen. Oso ausartia eta iraunkorra da. Ale hauen batzuk, errenkadan jarrita, trineo bat zamarekin eramateko gai dira (65-80 kilometro egunero). Aparteko usainmena eta orientabide-sena ditu. Halaber ehiztari onak dira, otsoa, hartza edo karibuaren bila, gelditu gabe, joateko gai dira. Atari-txakurrak dira eta pertsonak edo ondasunak heriotzara arte babesten dituzte.

Nahiz eta bere jatorria leku oso hotzetan egon, gure eguraldiari oso ondo egokitzen zaio, baina hemen bere ilajea ez da ailegatzen hain polita izatera, neguan elurpean denbora ematen dutenean bezala. Oso iraupena denez (bai gaixotasunetara, bai berora, baita hotzetara ere) urte osoan estalperik gabe bizitzeko gai da.

Ezaugarriak

Konpainia animalia bezala oso etxetiarra da. Gainera oinura oso berezi bat dauka: ez du ematen kirats usainik. Behar dudana, bere eraikuntza fisikoagatik, egunero paseatzera ateratzea, da. Bere itxura trinko eta boteretsua da. Burua luzea du, bekokiarekin ondo nabaria,

baina inoiz ez da trinkoa edo zakarra. Begiak biziak, beltzak eta amanda itxurakoak dira. Baina ale batzuek begi urdin bat eta bestea iluna dituzte. Detaile hau oso preziatua da, gauza bera gertatzen da Husky-ekin. Belarriak triangeluarrak eta bertikalak dira. Bere gorputza sendoa eta ondo gihartsua dago. Bularra zabala eta sakona da. Sabelak itxura uzkurra du. Bere buztan lodia eta dentsoa bizkarraren gainetik makurturik dago.

Ilajea dentso, iletsu, eta motza da buruaren eta gorputzadarraren azpitik, eta luzeagoa da gorputzan eta buztan. Kaleko geruzaren azpitik badago beste bat, dentsuagoa, ile estuagoa-ekin, eta koipetsu samarra.

Nahiz eta kolorerik hedatuena eta arruntenak gris-zilar kolorekoa, beltza, zuria eta nabarra izan, edozein kolore onarturik dago, baina sabelaren azpitik, hanketan eta aurpegian zuria izan behar da; baita kolorearen banaketa simetrikoa izan behar ere.

Arrek 58 cm-tik 64 cm-ra bitarteko altuera neurten dute eta 33 kg-tik 41 kg-ra bitartean pisatzen dute. Emeak ez dira bezain handiak. Baina garrantzitsuena bere edertasunaren estandarrean harmonia da. American Kennel Club-ek, 1926. urtean, bere lehenengo estandarra aipatu zuen, urte honetan malamutearen ale bat lehenengo aldiz lehiaketa batean aurkeztua izan zen.

Elikadura

Urteetan zehar, bere jabeek ematen zizkieten erraiak eta soberakinak jaten zituzten, hau dela

kausa txakur hauek ez dira zorrotzik eta ez dute digestio-arazorik. Edozein haragi edo arrain mota onartzen dituzte (baina arantzarik gabe). Ondo onartzen dituzten arrainaren gibelak eta arrainirinak, A eta D bitamina asko dituzte. Jaki hau gorringoarekin osa daiteke (gordina edo egosita eman diezaiekegu), eta astean behin edo birritan eman diezaiekegu, arrozarekin edo barazkiekin. Udan zehar oso garrantzitsua da ur freskoa edukitzea. Txikitan haragi birrindua eta esne asko eman behar, izan ere, nahiz eta arrain asko gustatu, bere hezurduraren osifikaziorako eskasa da.

Heldua denean egunero bi bazkari eman behar dizkiogu: arratsaldean, bazkari arin bat (zortzietan gutxi gora behera) lekekin, zerealekin...Goizean, bazkari gogor bat, haragiarekin eta zerealekin. Kopurua 800gr eta 1000gr bitartean ibiltzen da. Loditzen bada, leken eta zerealen kopurua gutxitu behar da, inoiz ez haragiaren kopurua.

Bere jatorriak

Ez dago datu zehatzik Malamutearen jatorriari buruz. Hezur-aztamei esker (*Canis familiaris inostrancewi*) Lurralde Sobietarretan aurkiturik, pentsatzen da arrazen mota asko, otsoaren antzekoak, zeudela. Ematen du, Europako iparraldeko, Ipar Amerikako, eta Asiako eskualde guztietatik gizonekin ehizatu eta trineoak arrastatu zituztela. Baina ezinezkoa da jakitea non bukatzen den otsoaren eragina txakurrarengan eta noiz agertu ziren kasta berriak. Argi dagoena da otsoaren parte hartzea erabakigarria izan zela, baina ez dakigu gurutzatzeak ustekabeak edo aukeraketaren ondorioak izan

zirenentz.

Alaskako Malamuteari ehiza egitea asko gustatzen zaio, Europako iparraldeko txakur guztiei bezala. Bere izena Mahlemut tribu eskimaletik dator. Tribu hau Kotzebueko itsasarteko kostaldeetan bizi izan zen. Haiek, txakur horiek lan egiteko eta ehiza egiteko erabiltzen zituzten.

Geroago Alaskatik AEB-ko barne lekuetara, menturazaleek ondasunen bila eraman zituzten. Nomadek arrazaren garbitasunaren kontserbazioa oso txarto zaintzen zuten ez ia-ia desageratzeko zorian egon zen. Honi gaineratu

behar dio joaten ziren lekuetatik Malamuteak hango txakurrekin gurutzatu ohi zituztela. Beste aldetik, garatzeko gai zuten abiadura hain handia zen ezen lasterketa-txakurtzat hartu zituzten eta lehiaketak aurrera eraman zituzten. Horretarako beste alerekin nahastu zituzten abiadura gehiago lortzeko. Hala eta guztiz ere, "Canofilo" delako batzuek ale garbiak bilatu zituzten, tribu eskimalen moduan hazteko. Honi esker arraza berreskuratu zen eta gaur egun ale garbiak ugariak dira.

Alaskako herri eskimal hauek, Malamuteak bakarrik lan egiteko dauzkate -lan-txakurrak- hau dela kausa zahartzen doazenean hiltzen dituzte. Dena den, beren irudia beti Jack London eta Rudyard Kipling idazleekin egongo da, sekulako txakur maitekorra eta Artikoko estepa zuri izoztuetako txakur ahaztezin bezala.

BRIE-A

Frantzia lehenengo nazio-arraza da. Briengo artzain-txakurra tamaina handiko txakurra da, 56 cm-tik 68 cm-ra bitartean neurtzen du. Bere izaera erabat sozialea eta maitekorra da, izugarrizko jatorrasuna du. Bere gaurko itxura eta halaber, bere izaera eta gaitasunak, hamarkadetan zehar egin zuten hautaketa baten fruituak dira. Brienaren izugarrizko nolakotasunek artzain-txakur bezala, bere izaera orekatuak, erreflexuaren arintasunak eta bere adimenak, txakurren arrazen tontorrean kokatu dute. Etxean txakur honek umeen zandaria da, primeran beren bihurrikeriak jasaten ditu, izan ere pazientzia handiko txakurra, gozoa eta leiala da. Hau dela kausa konpainia animalia bezala ordezkazena da. Txakurren artean sensibleta da, zigor zuzengabe bat edo lekutik at ez du jasaten. Motiborik gabe kolpekatzen dion pertsonari ez dio kasurik egiten, edo eragozpena erakusten dio. Adituen ustez, portaera honek adimena eta duintasun handia adierazten ditu.

Aparteko artzain-txakurra da. Txikitatik ganaduzalea da, izan ere, artzaintzako teknikak oso azkar ikasten ditu. Artzainen uzteaz ale bat ondo ikasita, bera bakarrik, baserriko artalde osoa larreetara eramateko gai da eta gero iluntzean biltzeko gai izango da. Batzuetan txakur batzuek, laguntzen badiete, lana uztea erabaki ohi dute, izan ere, bere gaitasunaren konfiantzarik eza hartzen dute.

Izaerak eta zainketak

Bere handiko adimenak atezain eta defentsa txakurra izatera eramaten du. Duela gutxi itsuaurreko-txakur bezala lan egiten du, berezko ekimenagatik eta heziketarako gaitasunagatik. Izatez, Bi Mundu Gerratan soldaduen laguntzaile bezala lan egin zuen: zaurituen bila joanez, posta eta jakiak postu aurreratuera eramanez.

Briengo artzaina animalia ondo eginda, gihartsu, malgu, azkar eta orekatua da. Ez da aldakorra edo beldurtia.

Arrazaren estandarraren arabera, arrak, gurutzean, 62 cm-tik 68 cm-ra bitartean neurtu behar du eta emeak, 56 cm-tik 64 cm-ra. Handik bi zentimetrora gehiago txakur-lehiaketetatik at

kanporaturik geratzen ziren.

Bere burua luze samarra da, eta begien gainetik ile asko dauzka, ile hauek bizarra biboteak eta bekain dentsuak eratzen dituzte. Belarriak buruaren goiko aldean jarrita, nahiko luzeak badira moztu ohi dira. Bere bularra sakona da eta ondo garatua dago.

Bere gorputzaren ilajea malgu, luze eta mantsoa da, baina oso zakarra. Ahuntzarena bezalakoa. Kolore uniforme guztiak onarturik daude, hori argia edo marguldua, zuria eta marroi-kaoba kolorea izan ezik. Oinak sendo eta biribilak dira, buztana ilez beteta, bere muturrean gako bat eratzen du.

Arraza honen hazleen uztez, Brieri inoiz ez diogu bainu bat eman behar, azpi-ilea ez erortzeko. Baina mendira joaten bagara eta zikintzen da edo lehiaketa batera eramango badugu ez dago beste erremediorik: xanpu garrantz baten bidez garbituko dugu. Inoiz ez dugu erabiliko xanpu bat ilea leuntzeko. Komenigarria da egunero bere ilajea eskuilatzea, ilea gogortzeko eta azkarrago hazteko. Hau egiteko arrastilu metalikoa onena da, izan ere, ileari ez dio kalte egingo.

Ilea ondo kontserbatzeko edo erraz ez apurtzeko txakur-ileapantzaileek amanda-olioaekin edo merkaturan dauden ordezkoeekin igurtzi behar ditugula esaten dute. Bria zikina badago lehenengo bainatu behar eta gero olio eman. Horretarako, apur bat olio esku-azpian bota behar da eta gero larrutik kanpora igurtzi behar da, masaje bat bezala, honek larrua indarberrituko du eta jaioko den ilea hobe eta luzeagoa izango da.

Bere elikadurari dagokionez esan daiteke, edozein mota baina ugaria izan behar dela: haragia, arraina, barazkiak... Modu honetan osasuntsua egongo da eta bere mantua dentsoa izango da, dena den, elikadura konplexu bitaminiko batzuekin osa daiteke. Haragiekin besterik ez dituzte jan aleei ilea erori ohi zaie. Izan ere, modu honetan janean bitaminarik eza jasaten dute.

Ariketa fisikoak oso garrantzitsuak dira arraza honetan, ezin da ahaztu lan-txakurra dela. Egunero hiru aldiz paseatzera

atera behar izango dugu. Berarentzat igeriketa oso onuragarria da, izan ere, aparteko igerilaria da.

Jatorriak

Bere jatorriak, Ekialdetik Europara eramane zituzten txakurren gaude, seguraski Italiatik. Inbasio erromatarra pasatu ondoren, beren artaldeekin joaten ziren artzain nomadek hedatu egin zituzten. Posible izan daiteke, igarotzen ziren lekuetatik beste txakurrekin nahastu zituztela: Barbetarekin, Artzain-txakur katalanarekin...

XIII. mendean, Alberto de las Tres Fuentesek, monje zistertarrak, bere

“Cronica Universal” idatzi zuenean, txakur honen berria, gaur egungo itxurarekin, eduki zen. Hasieran Peauceron eta Brie arraza nahasturik agertzen ziren eta lautada-txakurrak esaten zieten. 1863. urtean banaketa egin zuten, bakoitza bere aldetik. Baina 1809. urtean banatzeko joera hasi zen, urte honetan Brieari modu honetan deitzen hasi zen.

1886. urtean Parisen, lehenengo aldiz, agertu zen baina orduan ez zuen hainbeste ile eta gaur egungoa baino zakarragoa zen.

PINSCHERRA

Pinscherrak haginkaria esan nahi du. Baina txakur honek gutxitan egiten du, arrotzekin mesfidatia ba da ere, bere jabeekin egotea nahiago du. Bere itxura dotoreagatik eta bere gorputzagatik, harmoniatsua da. Bere muskulatura ondo banaturik dago eta trostan ibiltzean, diagonalean egiten du. Bere ilaje leun, motz, gogor eta distiratsua beltz-kolorekoa tonalitate suarekin izan ohi da, zenbat eta ilunago hainbat eta preziatuago izaten da. Halaber, bere estandarraren barruan tonalitate gaztainak, ahuntz-tonuak, gorri-orein kolorea, urdin-grisa, edo grisa zilar-kolorekoa onartzen dira. Bere burua eta gorputza osoa sendoak dira. Burua luzea da, okzipital gutxi nabarmenarekin, begietatik suduraren puntara arte, mailaz-mailako estugune bat osatuz. Begiak obalatuak eta aurrerantz eramatarik dira, betazalek babesten dituzte, behekoen kasuan hain ondo itsatsirik daude ezen ez baita ikusten konjuntibarik. Bere buruaren gainean belarriak daude, goiko lotunea dute. Lepo luzeak animalia itxura noblea eta ondo jarrita ematen dizkio, ezarriaren larrua ez dago zimurturik. Buztanak goiko lotunea du, luzea eta zorrotza da. Normalean hirugarren buztan-ornoaren altuera anputatu ohi da (kumeak zazpi egun dituenean).

Hazten den heinean, bere izaera baieztatzen doa, orekatua eta atsegin batera. Aparteko atari-txakurra da, bere adimenak, noiz arriskua dagoen esaten dio eta bere zaunkak kanpotarrak

botatzeko erabiltzen ditu. Hezkuntzan sendotasunarekin, justiarekin, eta maitasunarekin tratatu behar da, tratatu txarrak jasaten ez dituelako.

Erdipurdiko tamaina duenez, edozein lekutan sartzen da eta nahiz eta ariketa fisikoa egitea behar izan, apartamentu batean bizi daiteke. Oso jostalari, bizi eta alaia da, jolastea eta kirola egitea asko gustatzen zaizkio. Beti arratoiaren edo mofetaren atzetik korrika egiteko prest egoten da, izan ere, ehiztari ausarta eta bihotz gabekoa da. Jarrera zinegetiko hauek Frantzia eta Suedian izugarrizko ospea eman diote. Nahiz eta Europako adituek arraza hau ondo ezagutu, herrialde hauetan ia-ia ez da existitzen (Alemanian, Frantzia eta Herrialde Behereetan izan ezik). Espainian bakarrik hazle batek Pinscherrak hazten ditu, Espainiako hiru ale txapeldunak badauzka. Dena den jarrera hau ulertezina da, izan ere, animalia hau zaintzea oso erraza da, gainera, egunean behin bat bakarrik jaten du. Erdipurdiko tamaina du (15 kg). Astero birritan, eskuilatu behar da, eta lau edo bost hilabetetan behin, bainatu behar da ile ederra erakusteko. Pinscherra, Alemaniako arrazarik zaharrenetarikoa da, Schnauzerrekin ahaide-turik, eta geneen emaila Dobermanna lortzeko. Badago Pinscher nanoa, oso ona da, arratoiak ehizatze, Rech deiturik.

BASSET-HOUNDA

Basset-Hound txakur maitekor eta burugogorrari heztea zaila da. Hau dela kausa txikitatik ondo irakatsi behar da. Bere izaera lasai eta baketsua da. Oso goiz bere jabearekin maitatzen da eta bizitza osoa leiala mantendu ohi da.

Konpainia animalia bezala lilu-ragarri, bihotzbera, trebea eta paketzailea da, umeeekin batez ere. Edozein bihurrikeria jasatzen die, eta inoiz ez die kosk egiten. Oso zaila da bere begirada malenkoniatsu erakarpinari eta bere pailazoaren mugimenduei irauntzea.

Bere zaunkak ere atseginak direla esan daiteke, baina batzuetan astunak eta errepika-korrek dira. Etxean, sofariak bigunena edo oherik erosoena bilatzeko joera du.

Txakur hau nahiko delikatu denez baldintzarik onenean egoteko zainketa batzuk behar ditu: bere belarriak garbitu behar da, jan ondoren batez ere, normalean jaten duenean zikintzen ditu, baita begiak eta oinak ere. Begiak kotoi bat ur epelean bustia garbitu behar da. Euritean sabela bustia lehortu behar da katarroa ez hartzeko. Txakur hozbera honi ez dio uzten behar berogailuaren ondoan jartzen. Egunero paseatzera eraman behar da eta noizean behin zelaira edo mendira atera behar da.

Izugarrizko ehiztaria

Konpainia-txakur on bat izateaz gain, ehiztari ona da bai ehizaldian baita gordelekuan ere. Erbiak,untxiak, azeriak, faisaiak, eta basurdeak ehiza egiten ditu. Nahiz eta lehenengo biztaz, bere itxuragatik, erdipurdiko ehiztaria iruditu, arin, sendo eta maitekorra da oso. Oso azkarra ez ba da ere, ezta erreflexuen arina ere, iraupen fisiko bikaina eta aparteko usainmena ditu. Txakurren artean onena da bere ehiza zelata dezan.

Antolamendu ona du ehiza egiten ikasteko, eta pertsona bakar

batek irakasten badio jabe bakar baten txakurra izango da. Ehiztari motel eta zorrotza da. Bere nolakotasunetatik probetxu ateratzeko berak bakarrik edo arraza berberaren ale batekin ehizatu behar du, aitzitik, beste ale azkarragorekin joaten bada edo beste teknika erabili behar badu, bere nolakotasunak galtzen ditu. Ehizatuz, serio, eta ikaragaitza da, beti harripakinarengan eta jabearengan adi egoten da. Inoiz ez du zaunka alferrik botatzen. Inoiz ez da presaka ibiltzen. Harrapakin asko: erbiek edo azeriek pentsatzen dute oso erraza da trufa egitea. Baina Basset-Hounda beren atzetik ibiltzen da behin eta berriro, gero eta birilbildun itxiago egitera behartuz. Modu honetan jabea, tiro egiteko gai izango da.

Beste arraza ez bezala, Txakur honek bere mantsotasuna aprobetxatu ohi du harrapakina gelditu gabe egoteko, horrela ehiztaria hurbil daiteke edo txakurra bera, beren atzetik ibiltzen doa harrapatu arte.

Ezaugarriak eta Elikadura

Txakur hau oso luzea da, egundoko belarri zintzilariak ditu, baita bekoki zimurtua eta begirada tristea ere. Bere burua handia eta tamaina egokiaz du.

Bere begiak gaztaina-kolorekoa eta oso txunditurik dira, haragi-multzo nabarmen gorri iluna daukate.

Bere hankak motzak eta sendoak dira eta bere hezurdura beste arrazarena baino astunagoa da. Bere oinak trinkoak dira eta larrua ahul eta malgua da. Estaltzen duen ilajea leun eta dentsoa da edozein urtarotan baliogarria izateko. Edozein kolore onarturik dago: beltza, zuria, kanela eta limoi-kolorekoa. Kolorearen banaketa berdina da.

12kg-tik 23 kg-ra bitartean pisatzen du eta 26 cm-tik 38 cm-ra bitarteko tamaina du baina 32 cm bere tamaina perfektua da. Bere elikadurak ez du arazorik: etxekoa edo ontziratua izan daiteke.

Berez, haragijalea, inoiz ez dio ezetz esango haragi freskuari, baina arroza zapalduarekin eta barazkiekin nahastuta eman behar da. Halaber, esnea, arraina fruita eta gazta eman behar da eta gozokiak saihestu behar. Gure mahaian soberan dauden janarien bidez, edo ogi-soparen bidez elikatzeko ez komenigarria izango, izan ere, goiz nutrizio-arrazoak agertuko dira. Berak ehiztea nahi ez badugu eta gainera ez du egiten ariketa fisiko asko, hobe da gosearekin uztea.

Jatorriak

Nahiz eta Amerikako arraza bezala katalogatua egon, bere aurrekari urrunak Frantzia bilatu behar da: Hantxe, San Hubertoren Abadiako untxari zuriekin jaio eta goratu egin zen. Azken hauek sasien artean ehizarako erabili zuten. Hazkuntza selektibo baten bidez bere hankak laburtu egin zituzten, bere sudurren lurzoruen ondoan edukitzeko.

Ingalaterran, Shakespeararen garaian ezaguna izan zen jadanik, zeinek *"Sueños de una noche de verano"* aipatu baitzuen, "Bere belarriek goizeko ihintza garbitzen dutela... esanez. Baina 1863. urte arte bere ospea ez zen agertu, Parisen, lehenengo aldiz, erakusketa batean agertu zenean. Orduan txakurren *"Cirano"*-a deitzen zioten, bere inauterietako sudur handiak tristura barregarria ematen zion eta; bere bihotza fintasunaz

eta ontasunaz beteta zegoen bitartean.

Erresuma Batuan, pasa zen mendearen, bere hazkuntza sistematizatu egin zen, eta lehenengo txakur-taldeak agertu ziren. Ingalaterrako hazleek txakur honen buruari gaurko ezaugarriak eman dizkiote.

Dena den, hazle profesionalen artean istiluak sortu egin ziren: batzuek bere nolakotasun estetikoak indartu nahi zituzten komertziorako konpainia-txakur bat besterik ez, lortzeko eta beste batzuek ehiztaria izanez jarraitu nahi zuten (bere arbaso bezala: San Hubertoren ehiza-txakurra).

Azkenean batezbestekoa hartu zuten eta gaur egun esan daiteke, txakur hau prestakuntza frantsesaz, aukeraketa ingelesaz eta Amerikako irteeraz dela. 70eko hamarkadan, Amerikako publizitate-tresna bihurtu egin zen, filmei, publizitate-iragarkiei eta telebista-ikuskizunei esker, ospea lortu zuen. Bere hazleek hedakuntza honekin eduki bazeukaten zerikusirik, izan ere, eskaera guztiak betetzen jakin zituzten.

SAMOYEDOA

Europako iparraldeko jatorrizkoa da. Samoyedoa, bizi diren txakurrik politena da. Bere izugarrizko mantu orbangabe luzea, zeta-pilota dirudi, leun eta beroa, kume bat denean batez ere. Orduan, bere buru biribilak sentipen hau gehiago azpimarratzen du. Mendeetan zehar, gizonekin lotuta egon da, horregatik txakurren artean gizatiartuenetarikoa bat da. Bere izaera gozo eta maitekorra da, bere aurpegian, txakur lasaiaren, alaiaren eta biziaren baldintza ikusten da. Oso leiala eta pazientzia handiko txakurra da. Bere izaera onari, mantsotasunari, eta berezko ondasunari esker umeentzako lagun perfektua da, haiekin jolastea asko gustatzen zaio. Honi

gaineratu behar diogu, ia-ia ez duela usainik ematen, hau dela kausa maskota perfektua da apartamentu batean bizitzeko. Dena den, sarritan kalera atera behar da ariketa fisikoak egitera eta etxeratzean zehatz mehatz garbitu behar da. Nahiz eta Samoyedoa animalia bizi eta adeitsua izan, bere berezko mantsotasunak ez dio uzten haginkari ona izaten. Konpainia animalia da, atari-txakurra baino. Txakurren artean erromantikoenetarikoa bat da, bere bizitza bere bikotearekin partekatzea asko gustatzen zaio eta.

Animalia adimentsu honek hotza eta euria jasaten ditu. Bere eboluzioan zehar txakur-birusari oso iraunkor bihurtu da eta nahikoa da urtero behin, txerto bat jartzea. Kumeek hiru hilabete dutenean lehenengo txertoa hartuko dute.

Ezaugarriak

Egunero bere ilajea orraztu behar da, Udan batez ere. Urtaro honetan bizkarroiak agertzen dira. Bere mantua, berez, zuri-kolorekoa mantentzen da (aldizka garbitu gabe). Dena den, bere ilearen distira gehitzeko, jakian landare-koipe apur bat gainera daiteke. Leku berotsuetan eta hezeetan bizi diren animaliek onddoen infekzio hartzeko joera dute. Hain dentsoa da bere mantua ezen batzuetan ez ditugun kontuan hartu bizkarroiek egiten dutena. Horregatik ilea eskuilatuz gain, larrua aztertu behar da (arrosa eta ezkata gabe izan behar). Arrazaren estandarraren ofizialaren ustez, Samoyedoa txakur sendoa, era-

ginkor eta barregarria izan behar da.. Bere gorputza luzea baina ondo gihartzua izan behar da, bular sakonaz hornitua, alboak ondo makurturik, eta lepoa, sendoa. Proportzionalki bularen sakontasunari, hankak zuzenak, gihartsuak eta luze samarrak izan behar dira. Buztana luzea, ondo garatua eta ilez beteta, bizkarren gainetik makurtuta egon behar da, txakurra adi egoten denean batez ere.

Bere gorputza osoa azpi-ilez estalita dago (dentso, gogor eta kiribilik gabe, hotzez babesteko). Zuri orbangabe-kolorek kutunena da, baina beixa, horia eta zuria, zuria eta beltza edo zuria eta marroia onarturik daude.

Bere buruak konoaren antza du, eta bere aurpegia puntan amaitzen da. Belarriak ez dira luzeak baina puntan biribil samarrak dira. Bere begi ilunek, ondo banaturik, eta sakonek bere aurpegiari espresio gozoa eta adimentsua ematen dizkiote. Ematen du bere begirada etorkizunera proiektatua egoten dela. Sudurra eta betazalak beltzak izango dira baina marroiak ere izan daitezke. Ezpainak ordea, beltzak eta lokarrietan altu samarrak izan behar dira. Ematen du barre egiten duela. Ingelesak Txakur irribarsua esaten diote.

Historia apur bat

Canis Lupus Borealisen ondorengoa izanez, orain dela milurteko asko, ia-ia gaur egungo itxurarekin agertu zen. "Cinologos" delakoen arabera, otso boreala Spitz arraza guztien arbasoa da (belarri zuzenak eta buzta-na makurturik).

Bere izena, Samoyedoen tribu nomadatik dator. Haiek, Siberiako mongoliarak dira. Ehizari eta arrantzari ekin ohi zioten eta etengabe Itsaso Zuria eta Yenisei Ibaiaren artean ibiltzen ziren. Iparraldeko biztanle hauek, beren txakurrekin beren bizitza partekatzen zituzten: Itsas txakurak eta mortsak ehizatu ohi zituzten, trineoi tira egiten zieten, ondasunak zaintzen zituzten eta artzain-txakur bezala lan egiten zuten, izan ere, Samoyedoen herriak elur-oreinen abeltzaintza haragia lortzeko, praktikatu ohi zuen. Beren

txakurrek artaldeak gidatu eta zaindu ohi zituzten. 1880. urtean Poloetako esplorazio batzuegatik, Europan, Europako iparraldeko arrazek interes handia sorarazi zuten. 1889. urtean, Robert Scott Ingalaterrako esploratzaileak lehenengo aleak Ingalaterrara eraman zituen. Hurrengo urtean ale batzuk inportatu zituzten, eta haiekin benetako hazkuntza eta aukeraketa hasi zen. II Mundu Gerra ondoren bere edertasunari eta jatoriasunari esker, ospe bihurtu zen. Elurpean lo egiteko, barau luzeak egiteko eta balore nutritiborik eza duen janaria jateko ohitura dituen ez da zorrotzik bere elikadurarekin Bere dieta idealean 300 gr haragi eta 150 gr arroza barazkiekin dago, baina edozein mota janari onartzen du: bai etxekoa bai jaki ontziratua (hezurak izan ezik).

TECKEL-A

Famatuki, Teckelari “saltxitxa-txakurra” esaten diote. Berezko sen ehiztaria du. Orain dela urte batzuk, konpainia-txakur bihurtu da. Mantso, alai eta maitekorra da. Alemanian, Erresuma Batuan eta Suedian, azkonarrak, erbiak, azeriak eta basurdeak ehiza egiteko erabiltzen dituzte, bere usaimen zehatzagatik. Oso zehatza da aztarnak jarraituz, eta gordeleku estuetatik sartzeko gai da. Teckel arraza zaharrenetarikoa bat da eta orain dela 5000 urte baino gehiago bere jatorriaren aztarnak agertu zirela. Bere izena, faraon baten hilobi-estatuan agertu zen ale batetik etortzen da. Jenofontek, bere zinegetika-testuetan,

txakur hauen balioa goraipatu zituen. Adituen uztez, bere itxura luzea, gordelekuetatik sartzeko ohituragatik, etortzen da, dirudienez eboluzio baten ondorioa dela. Natura-eboluziori esker, ale luzeak eta txikiak bizi-rik geratu ziren, galeria estuetan sartzeko gai zirenak, eta haiek handiak baina arazo gutxiago daukate bai elikatze baita ugaltzeko ere. Modu honetan nanismoaren anormaltasuna, burdinezko selekzioarekin, garatu egin zen. Gaur egun hiru mota dago: ile motza eta leuna, gogorra eta luzea. Haietarikoa banan hiru tamaina desberdina daude: estandarra edo arrunta, nanoa,

eta miniatura edo kaninchen-a. Antzinako Teckelak ile motza eta leuna zuen, gaurkoa baino ile gogorragoa zuen eta burdin hariaren antza zuen. Beste txakur-rekin gurutzatzeak egin zituzten-Dandie Diamont Terrierrekin, adibidez. Handik ile gogorra duen mota atera zen (horrela bere ausardia, ilajea eta gogortasuna hobetu zen). Arraza hobetzeko, Basoko Braco txakurrekin eta Deutsches Wachteekin gurutzatu ohi zituzten. Horrela ile luzea duena jaio zen, politena, zer esanik ez! Baina jabeak beti ez du edertasuna bilatzen, batzuetan aparteko ehiza-txakurrak eta miaketa-txakurrak bilatzen zituen. Badaude bi mota Teckelen hazleak: Alde batetik, ale sendoak, tenteak eta haginkariak aukeratu dituztenak (ehizarako) eta beste aldetik, mantsoenak, alaienak eta maitekorrenak aukeratzen dituztenak (konpainiarako). Dena den, ale batzuk zaputz bihurtzen dira umeen inbidia dute.

Oinorde-gaixotasunak

Nahiz eta panpina irudit, izugarrizko atari-txakurra da, Teckela. Kosk egitea erabaki-

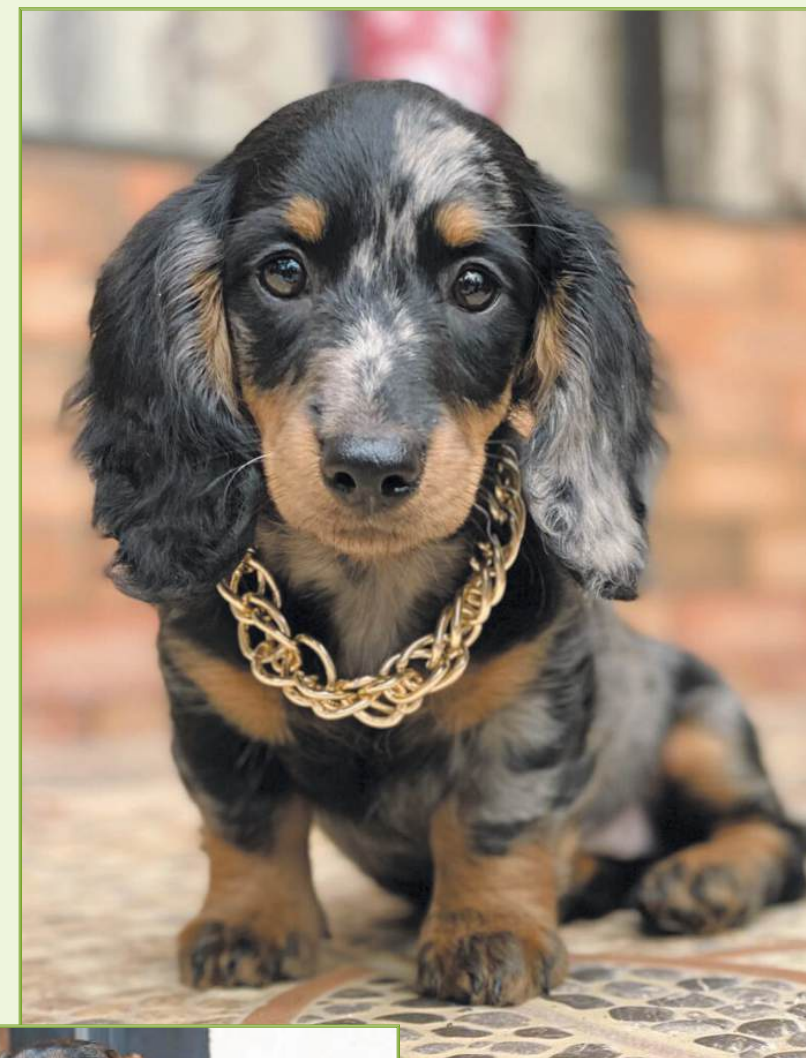
tzen duenean oso zaila da askatzea. Gaixotasunei dagokienez esan daiteke, halako oinorde-antolamendu bat gaixotasunak hartze-ko duela: diabetesa eta mukieria batez ere. Hala ere, hau zuzen daiteke hazkuntza egokia-rekin eta behar dituen txertoak emanez.

Saltxitxa-txakur batzuek jasaten duten paralisia, momentuz, ez dago ondo ikasita eta bere oinorde-faktoreak ez dira argirik, baina suposatzen da, bere jatorria anatomi-antolamendu urri batean dagoela, honek bizkarrezurraren gainean presio bat egiten du. Halaber, barrabil batekin daukaten edo ez daukaten aleek ez dituzte gaixotasunik, izan ere, oinorde-sortzeto-ko akats bat daukate eta horrela jaiotzen dira oinordetza errezesibo sinpleagatik. Teckelaren itxura nahastezina da. Txakur luzea da, hanka motzekin, buru zorrotza eta triangeluarrekin (oinaldetik sudurraren puntara arte).

Bere begien espresioa argia eta kementsua da. Belarriak ez dira luzeegiak izan behar.

Ile motza duenak, dentso, distiratsu eta ondo itsatsita, soilunerik gabe, izan behar du. Ile gogorra duenarengan, mantuak gorputza estali behar du, ondo itsatsita eta ile motza azpitik (ahoan, bekainetan eta belarrietan izan ezik). Bukatzeko esan behar da, ile luzea duen txakurraren mantua leuna eta disdiratsua izango dela, lepoaren azpitik, sabelean, belarrietan eta buztanean batez ere. Estandarraren arabera akatsatzat hartzen da ilaje bat iletsuegia hantetan edo gorputzan zehar, ilaje uniforme. Mantuaren zainketa motaren arabera izango da. Ile gogorra dutenei, noizean-behin moztu behar izango diegu, eta hilak dauden ileak eskuz kendu behar izango dizkiegu, inoiz ez artazien bidez. Ile luzea dutenei, egunero orraztu eta eskuilatu behar izango diegu. Noizean behin guztiei belarriak, hortzak eta azkazalak garbitu behar zaizkie.

Ez da ona oso sarritan garbitzea, kumeei batez ere. Izan ere, bere larruaren guruinekin ilajea garbieta distiratsua mantentzen dute. Sarritan garbitzen badiogu gurui-

nak asko bizkortzen dira eta txakurrak usaina botako du. Noizean-behin parasitokontra-ko baina bat ematea gomendagarria da.

Bere ugalketak ez du arazorik ekartzen. Emeeak, kumaldi banatan 2-9 bitarteko alez erditzen dira. Elikadurari dagokionez esan daiteke, ez daukatela arazorik, baina loditzeko arazoa eduki badaukate, alerik zaharrenak batez ere. Hau dela kausa gantzaren dosiak kontuan hartu behar da. Frijituak eta janari egosia saihestu behar da. Ale gazteek gatz mineralak, proteinak eta mineralak -jangai gordinetan oso ugariak- behar dituzte. Zerealak birrinaren itxurarekin eman diezazkiegun- haragiaren osagarri bezala-, noizean behin arrautza bat-oskola birrin-duarekin- gehituz eta fruta eta azenario gordinak.

DOBATXAKURRA

Dobatzakurrari, bere edertasunagatik eta bere jatorriz helenistikoa izateagatik “Txakurren Apolo”-a esaten diote. Ingalaterran, Daniar handia esten diote, konbinazio perfektua da indarra eta dotoretasunaren artean. Hau dela kausa ehiza-txakur bat izateagatik atari-txakur bat izatera pasatu du. Lan horretarako potentzia, altura eta arintasuna garrantzitsuagoak dira, basatasuna baino. Bere buruaz zaintzaria eta ziur, aparteko borrokalaria da, isilpean, zaunka egin gabe, eta oso azkarki, eraso ohi du.

Nahiz eta familia-bisitza maite izan eta bere jabeekin leiala eta bihozbera izan, mesfidati eta arriskugarria izatera izan daiteke. Berez, orekatu eta mantsoa, zirkunstanziek behar dutenean oldakor bihur daiteke: ezezagun batek bere jabeari mehatxatzen badio. Osterantzean, ona, maitekorra eta pazientzia handiko txakurra da. Umeak asko gustatzen zaizkio. Baina bere indarraz axolagabea denez ez da gomendagarria pisu edo apartamentu batean edukitzea. Etxe bat lorategi edo patio batekin, korrika edo ariketa fisikoa egiten behar ditu. Heztea zaila da, berarekin

inoiz ez ditugu erabiliko indarra edo bortzikeria. Xehetasun bitxi bat da usainmenik ez duela, Horregatik ahotza erabiliko dugu deitzeko. Ez nolanahi ere, ale heldu bat adoptatuko dugu, txikitatik, bere aurreko jabeak ez badu zaintzen edo ez badago hezita.

Espanian, Alemanian eta Frantzian Alemaniako Dobatzakurra esaten dioten bitartean, (1880.urtean Berlinen ospatu zen txakur-erakusketan, izen hau eman zioten). Ingalaterran, Daniar handia esaten diote (ez dauka ezer ikusirik Danimarkarekin) eta Italian Alano Alemaniarra deitzen da.

Liraina, handitsua, mugimendu harmoniotsuekin, gorputza gihartsua du, tolesturik eta lepaperik gabe. Arrek, gurutzean, metro bat arte neur dezakete eta 70 kg baino gehiago pisa dezakete. Emeak, ordea, ez dira bezain handiak 70-80 cm, gurutzean, eta 45-50 kg. Bere buru luze, zabal eta trinkoa, lepo botere-tsuaren gainean dago. Bere muturra gogorra da, eta adierazkortasun handia erakusten du. Bere aurreko hortzak beheko hortzen gainetik jaisten dira, guraize bezala.

Ezaugarriak

Kumea hiru hilabete duenean, bere belarriak moztzen dizkiote buruarekin proportzioa lortzeko -arrazaren estandarren arabera-. Hazle batzuek belarriak gehiegi moztzen dituzte, beste batzuek ez dute egiten, eta arauen kontra lehiaketara eramaten dituzte. Bere buztanak erdipurdiko tamaina du, belaunpenaren joaten den heinean, zorrotzen doa. Bere hankak luzeak eta sendoak direnez, bere ibilkera luze, sendo eta malgua da, basati handiak bezala.

Ilea oso motz, zapaldu, leun eta distiratsua da. Ile luzeegi edo zakarregi duten aleak, akastuntzat hartzen dituzte. Kolorearen arabera bost mota ikus ditzakegu: Dobatzakur beltza, altzairuzko urdina, horia (hori-argitik urre-kolorekora arte doa), tigreak antza duena (hori eta beltz marra zeharkakoekin) eta arlekinaren antza duena, haien artean handiagoa eta botereitsuagoa da, bere ilajea zuria orban beltzekin da, gorputza osoan irregularki banaturik daude. Ematen du mantuaren koloreak eta izaeraren artean erlazio bat dagoela: Dobatzakur horia beltza baino burutsuagoa eta ausartagoa da. Gauza bera gertatzen da tigreak antza duenarekin, haien artean bizkorragoa dela. Pazientzia handiko txakurra da umee-kin, familiarekin oso maitekorra da eta arrotzekin ez dira oso aldakorra. Bukatzeko, arlekinaren antza duena ona eta adimentsua da. Bera bere ugazanaiak baino flematikoa eta patxadatsuagoa da, aginterak egiteko ordua. Haien artean, bere koloreagatik, txakurrik originalena eta apaingarriena dela aintzakotzat hartu dute Elikadurari dagokionez esan daiteke, arazorik ez duela ematen. Alemaniako Dobatzakurrak jaki prestatuak (pientsuak) eta etxeko jakiak jaten ditu. Bakarrik kontuan hartu behar da: hain handia dela ezen izugarriko kantitatea behar baitu. Egutero ale heldu batek bakarrik kilo eta erdi haragi jan behar du, bi bazkaritan banatuta eta arrozarekin, ogiarekin eta barazki egosi samarrekin nahasturik. Ez diogu utziko loditzeari, bere nutrizioa kontrolatu behar dugu, eta sarritan mendira edo zelaira korrika egitera eraman behar da. Bere zainketari dagokionez esan daiteke, bere ilajea, eskui- la baten bidez -zurda gogorrez- eskuilatu behar dugla. Bere ohea hotzez eta hezetasunez babestua egon behar da.

Jatorria

Alemaniako dobatzakurraren jatorriaren buruzko hipotesi batzuk badaude, baina onartuenak esaten du Alano-txakur- rengandik datorrela, Erdi Aroan Europa osoan, txakur hauek hartzak eta basurdeak ehizatzeko balio zuten. Alanoak -Tibeteko Dobatzakurrengandik zetozen, erdipurdiko pausua dira Budeoseko Dobatzakurra eta gaurko Alemaniako Dobatzakurraren artean. Hala eta guztiz ere ematen du benetako jatorria, Jesukristo agertu baino lehen, zela, izan ere aleak, gauko txakurren antza dutela, txanponetan agertu ziren (K.a. 36 urtean). Estrabonak edo Pliniok txakur hauek deskribatu zituzten. Baxuerliebe babiloniarretan eta egiptiarretan agertu zirenek badaukate zeezter ikusirik gaur egungo Dobatzakurrekin. Cinologia ofizialaren arabera gaurko Alemaniako Dobatzakurra, Asiako Artzakurra eta Irlandako erbi-txakurraren arteko ondorioa da.

ARTZAIN-TXAKUR KATALANA

Kataluniako autoktonoa da, hango haranetan eta mendietan Gros D'atura deitu zioten eta horrela agertzen da "Libro de Origenes"-en, Madrilén, 1914.urtean, argitaratua izan zen.(RSCF). Artzain-txakur iberikoen artean, arrazarik hedatuena da, azken 30 urteetan "Club del Gros D'atura Catalá"-ren promozioagatik.

Pirinioeakeko natura-hesiagatik, txakur hau isolatua, eta leku harritsuetan atxilotua geratu zen. Bere isolamenduari esker Pirinioeakeko artzain-txakurrekin desberdintasunak azpimarratu egin zituen. Biek Bergamoko artzain-txakurrari amankomunean dute (erromatar-legioek inperioaren hedaketa egiterakoan eramaten zuten txakurra, izan zen). Batera,

Bergamaskoa artzain-txakur Poloniarrengandik etorri zen, bere jatorria ekialdeko eta antzinako arrazengan zegoen.

Motak

Denboraren poderioz Kataluniako artzain-txakurrak Gironan bere kokapen garrantzitsuena dauka. Arraza honek aurkeztu zuen lehenengo erakusketara Bartzelonan izan zen, 1926.urtean. Kataluniako "Real Sociedad Canina"-k egin zuen. Baina 1970.urte arte ez ziren agertu edertasun-txapelketak. Gaur egun, Gros D'atura-ren hazleak gurutzatzeen odolkideten arazoekin bukatzeko zorian daude, eta displasiari buruzko ikasketak egiten dituzte ia nola eragin dituzten hurrengo belau-naldiengan.

1929. urte arte, arraza honek estandar ofizialik ez zuen. Estandarraren barruan bi mota daude: ile luzea duena eta ile motza duena. Azken honi "Gros D'atura cerda" esaten diote.

1982.urtean, estandar honen lekuan beste bat kokatu zuten, baina akats baten ondorioz ez ziren agertzen lehen zeudenak. Bere estandarraren barruan txakur azkar eta jakintsu bezala agertzen da. Dirudienez atmosfera-baldintza txarrek ez diotela kalte egiten, eta denbora gaitzarekin lan egiteko gai dela, nahiz eta elikadura urria izan.

Arrak 47 cm-tik 55 cm-ra bitarteko tamaina du, emeak ordea 45 cm-tik 53 cm-ra, bere gorputza luzeagoa da altu baino.

Bere buru sendoa, gorputzaren gainerakoarekin konparatuz, ondo proportzionatua dago.

Ezpainak lodiak dira eta belarriak triangeluarak. Bere begiak biribil, bizi eta ilunak dira, beren begirada adimentsua eta adierazkorra da.

Larrua lodia eta ondo pigmentaturik, gorputzean eta buruan tente dago. Ile luzea duenak zakarra, kizkurra eta lazioa du (ilea), azpi-ile asko, bizarra, bibotea eta azpi-bekainak ditu.

Oso bitxia da bere muda ikustea, izan ere, bi fasetan egiten du. Lehenengoan aurreko aldean ilearen erdia mudatu ohi du, orduan alde batean ilea dago eta beste aldean ilerik ez dago. Gero atzeko aldean muda ohi du, eta azkenean bi aldeak, parekatzen dira.

Txakur hau urrunetik ikusten badugu kolorebakarra dirudi, baina gero hurbiltzen garen heinean, bere ilean tonaltate batzuk ikus ditzakegu. Estandarraren arabera akats larriak dira:

buru leuna, belarriak txarto kokatuak, oinak aldendurik eta azkazalak zuriak badira.

Lehiaketetan akats kanporatzaileak dira: pigmentaziorik eza ezpainetan, sudurrean, betazeletan; trufa marroia edukitzea, begi urdinak, buztana makurturik bizkarraren gainean, edo bi edo hiru zentimetro sobera edo gutxiegi edukitzea (arauaren arabera).

Bere izaieran bi aspektu desberdintzen dira, alde batetik mendian dagoenean lan-txakurra denez bere izaera bere munduaren barruan dago, orduan urruna eta zaputza izan daiteke. Eta bestetik etxean, nahiz eta kanpotarrekin mesfidatia izan, etxeokokin, batez ere txikitatik ohituta badago, maitekor eta bizia da, aparteko atari-txakurra ez ezik, bere jabearekin defentsa-txakurra ere da, bere kemenari eta ausardiari esker. Halaber, etxean beti umeekin erne dago, eta beste txakur zahar bat badago bere agintaritzan onartuko du.

Izaera

Bere tamainagatik, zainketa urriagatik, eta izaeragatik batez ere, apartamentu batean edukitzeko txakur oso eroso da. Argi eta garbi da, ariketa fisiko apur bat egin behar duela, eta egunean bi aldiz, behintzat, kalera eraman behar da. Gros D'atura artzain-txakur klasikoa da, nahiz eta lotan dagoela iruditu, ardiekin dagoenean, ardi bat, isilpean, urruntzen bada, txakurrak bere burua altxatuko du eta bere ondoan jarriko da, artaldera eramateko. Askotan, bere agerpena nahikoa izango da berriro artaldera joateko, izan ere, ganaduak berari begirune handia edukitzen dio.

Txakur honek zelaian artzainak berari agintzen duena ez du bakarrik egiten, askotan bere erabakiak hartzeko gai da, eta erraz artalde zuzentzen du. Gainera telepatia berezi bat dauka eta honek hurbiltzen diren euriaren eta ekaitzaren arriskuak ulertarazi ohi dizkio.

Bere elikadurak ez du arazorik, etxeokokin ez ezik janari ontziratu ere jaten ditu.

EUSKAL ARTZAIN TXAKURRA

Euskal Artzain Txakurra bi barietate dituen arraza homogeneo eta ugaria osatzen du, hau da, “*lletsua*” eta “*Gorbeiakoa*”, bi topotipotzat jotzen direla. “*lletsua*” barietatearen jatorrizko aldeak Euskal Herriko hainbat artzainalde ezberdin hartzen ditu barru; “*Gorbeiakoa*”, ostera, Bizkaia eta Araba artekoa, Gorbeia mendigurukoa eta Gorbeia Parke Naturalekoa da.

Barietate hauen (eme eta arren) gorpuzkera honako ezauga-

rion barruan sartzen dugu: eumetrikoa, azpikonbexoa eta luzanga. “*Gorbeiakoa*” barietatean gehien agertzen den gainestalkia, tonuera ezberdinetan kolore su-gorria eta gutxiagotan ilehoria da. Azken hau du, hondar kolorearekin edo hori-gorriekin batera, “*lletsua*” barietatearen ezaugarria. Bietan baztertzen dira zuriuneak, urdin-zilarrezkoak eta beltzuneak eta, baita ere, beltzak. “*Euskal Artzain Txakurra*” motaren beste ezaugarri morfologiko berezi batzuk, orokorrean, honako hauek dira: atzeko hanka bakoitzean sarritan hats bat edo bi atrofiko (ezproinak) edukitzea. Mukosa beltzak eta bizar-lekuan (kokotsean) ile luze eta ugari ez edukitzea. “*Gorbeiakoa*” barietateari dagokionean, morfologia-ezaugarri berezi eta nabarmen gisa, gehienek “betertza” eta hiru edo bost orain izaten dituzte aurpegian. Sexuari dagokionean, ez dute alderik agertzen ikertutako barietateek, atzealdearen luzeran, atzealdearen zabaleran, besahezurraren perimetroan, belarriaren luzeran eta buztanaren luzeran izan ezik. Sexu-diformismoa dago. Ez dago elkarren arteko eraginik sexuaren eta barietatearen artean. Barietateen arabera, emeek izaten dituzten ezaugarri nabarmenenak, buruaren luzeran, aurpegiaren luzeran, aurpegiaren zabaleran, atzealdearen zabaleran eta bularraldearen zabaleran izaten dira. Arren kasuan, desberdintasun hauek barietateen arabera soinerainoko altueran, buruaren luzeran eta aurpegiaren luzeran isladatzen dira.

Euskal artzain txakurra. Barietatea: “*lletsua*”

Txakurraren gorpuztzerak orokorrean: Eumetrikoa, luzanga, enbor gogor eta eta errektangelarra. Trostari baten goibeherak dituela. Gorputza “*Gorbeiakoa*” baino ile

zurdatsuagoz estalia dauka. Gain-estalkia ilehoria edo lehoiarenaren-antzekoa eta kanela-antzekoa duena.

Proporzio garrantzitsuak: altxaketaren eta luzeraren arteko erlazioa sexu bietan 1/1,2koa da eta garezur eta aurpegiaren artekoa 1,5/1 emeengan eta 2/1 arrengan.

Izaera eta portaera: leialtasun handia duela ugazabarekin lotura estua izaten duen txakurra da. Lurraldekotasun nabaria duena.

Burua: garezur-aurpegiko lerroa urrunkorra eta garezur-soslaia azpikonbexua dituena. Enbor-piramidea luzanga, enborraren garapena kontutan hartuz hainbatetan arina. Gain-estalkian, gorputzeko beste aldeetan baino ile laburragoa du, begiak eskaldu gabe. Sexuen araberako taiuerazko desberdintasuna gutxi markatua.

Sudurra: zuzena, ez luzeegia. Beti trufa beltza izaten du.

Muturra: arina, gaineko soslaia zuzena edo leunkiro azpikonbexua ertzeko aldean. Gorputzeko gainerako gain-estalkian baino kanela-antzeko kolore nabarmenagoa edo beltza duela. Ile laburra.

Stop: zehazki nabarmendua, gehiegi-keriarik gabea.

Ezpainak: tinkoak eta doituak, ez bigunak eta pisutsuak, ongi estaltzen dutela beheko masaila. Ez du eratzten ezpain-lotune markaturik. Kolore beltza dutela. Begiak: Erdizkakoak, arrautza-antzekoak, betazal beltzak eta irisaren kolorea gaztaina-anbar erazkoa.

Belarriak: gehienetan begiaren bazterreko erpinaren luzapen lerroaren gainetik. Erdizkakoak. Triangelu formakoak eta batzuetan hurbileko herenean atzerantz okertzen den tolestura dutela.

Guurtzea: zehaztua. Luzea baina bat ere ez irtena, luzera ertaineko bizkar zabala, zuzen eta oso indartsuan zehar doana.

Bizkaraldea: saihestezurretan aldaketa leuna eginez gehiegi makurtu gabeko besaburua. Gihar garapen handikoa.

Buztana: erditik gorantz itsatsita zangarraino heltzen dela. Oso mugikorra. Luzea eta geldidagoenean okertua. Hiru egoera izan ditzake: atsedenezkoa (behean), arretazkoa (bandera eran) eta jardunezkoa (igitai eran).

Ankak: zaintsuak eta sendoak. Ilaia: hainbatetan luzea, zakarra, itxura arruntekoa. Laburragoa aurpegian eta soinadarren aurrealdean.

Kolorea: ilehoria edo lehoiaren-antzekoa eta kanela-antzekoa.

Tamaina eta pisua: soinerainoko altuera (zentimetroetan)

- Arrengan: 47tik 63ra

- Emeengan: 46tik 58ra.

Pisua (Kiloetan)

- Arrengan: 18tik 33ra

- Emeengan: 17tik 30ra.

BOXERRA

Ezaugarriak

Boxer on batek beti atentzioa ematen digu. Erdipurdiko tamaina du. Bere osaera fisikoagatik boterearen sentipena ematen du. Ondo muskulatua eta bere hanken gainean jarrita, gorputza orekatu eta harmonikoa aurkezten du. Bere mugimenduak biziak dira, bere ibilkera dotore eta askea, eta bere gorputz-espresioa harro eta gorena da. Estandarraren arabera, arrak 56 cm-tik 60 cm-ra bitarteko tamaina du, eta 30kg pisatu ohi du. Emeak, ordea ez da bezain handia: 54

cm-tik 58 cm-ra bitarteko tamaina du. Bere buruak, orokor-itzuraz, papera oso garrantzitsua jokatzen du. Erdipurdiko tamainaz gorputzarekin konparatuz izan behar da. Edozein albotik ikusi behar da bere muturra, txikia iruditatu gabe. Hau zorrotzegia edo luzeegia ezin da izan behar. Bere sudurra zut samarra izan behar da baina ez da izango Bull-Dogarena bezain zapaldua. Beheko barailak goiko baraila gainditzen du. Belarriak, buruaren tontorrean ezarriak daude eta puntan moztu dira. Buztana ere oso motza anputatzen da. Txakur honek bular sakona du, aurreko hankak zuzenak izan behar dira, bi lerro paraleloan eratuz. Oinak biribil, estu, eta nahiko txikiak dira. Bere ilaje motz, distiratsu eta arrasoak kolore asko aurkezten ditu. Ilehoria badaude, bere tonua hori-argitik erdipurdiko gorriara arte ibiltzen da -preziatuenak horiak dira- eta tigreak larrua bezala. Hauek hondoaren kolorea horia dute, saihesten hezurren helbidea jarraitzen duten zehar-marra askorekin. Hondoaren kolorea eta marren arteko kontrastea nabargarria izan behar da, eta marra hauek, ez zabalgiak ezta estuegiak ere izan behar dira. Orban zuriak, akatsak ez dira, nolakotasun bat baizik. Baina bere gorputzaren heren bat besterik ez dute estaliko. Baina kolore zuria buruan, adibidez ez dago onarturik erakusketetan. Muturrak maskara beltza izan behar du, baina bakarrik leku honetan, izan ere handiago izatekotan txakurraren espresioa, basategia izan daiteke.

Historia apur bat

Boxerraren jatorrizko enborra, dudarik gabe, Erdi-Aroko ehi-

zarako Alanoa izan zen, nahiz eta arraza batzuk txakur hau lortzeko bildu, bere ezaugarriak azken mendearen amaiera arte ez zituzten finkatu. Arrazan artean dauzkagu: Ingalaterrako Bull-Doga Bullenbeizerra, edo Brabanteko Dobatzakurra, azken hau Belgikan eta Alemanian basurdeak eta hartzak ehizatzeke, erabiltzen zituzten baita zezenen kontrako borroketan ere, eta Burdeoseko Dobatzakurra.

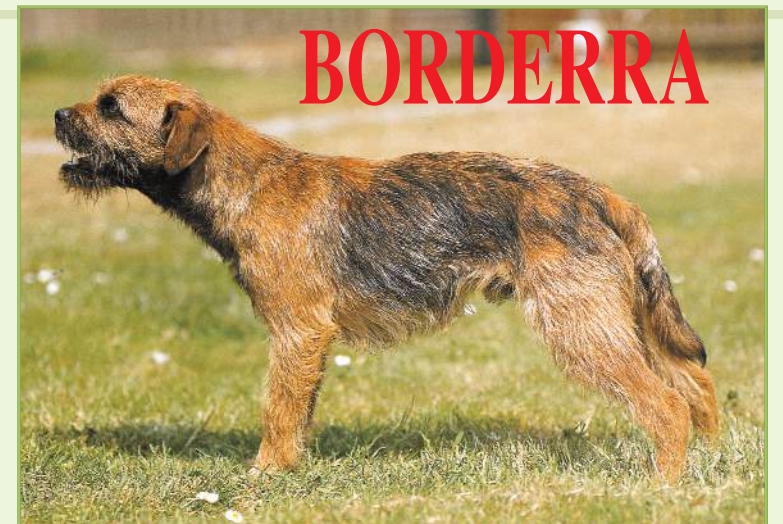
1850. urte arte, Boxerra txakur oso astuna zen, eta Dobatzakurren hurbila zegoen, baina hautaketa zehatz bati esker eta Bull-Dogaren odol-ekarpen berriari esker, proportzio orekatuagoak lortu zituen, horrela bere fisionomia hain gutxi lasaigarria ezitzen lortu izan zen. Halaber hazleek, neurri handi batean, bere atabiko aldakortasuna eza batu zuten.

1895.urtean arraza zeharo prestatuta geratu izan zen. Data honetan Munich-en Txakur-erakusketa batean arraza aurkeztu zuten. Hurrengo urtean, Boxerraren lehenengo elkarteak fundatu izan zen, eta 1905.urtean bere estandarra ezarri zen. Handik aurrera Boxer berria, lirain, arin, amultsu eta alaia, gehiago eskatzen dituzten txakurrenetariko bat bihurtu egin zen, Alemanian batez ere, non II Mundu Gerran zehar izugarritzko lanak egin baitzituen. 1925.urteetik polizia-txakur bezala ezaguturik izan zen. Gaur egun Munduko arra-

za hedatuenetariko eta ospetsuenetariko bat da.

BORDERRA

Borderra, Terrierren artean txikienetariko bat da. Bere buruak igarabaren buruaren antza du. Bere aurpegiak, burugogorkeria barearen espresio du. Animalia landatar hau artzain-txakurra eta ehizatxakurraren artean dago, baina Ingalaterrako eta Eskoziako konderri mugakideetako natur-arrazaren barruan dago. XIX. mendetik aurrera ospea hartu zuen (oso ona zen gordelekuetan azeriak ehizatzen). Handik bere ospea etorri zen eta "Mugako Terrierra" esaten zioten.

Izugarrizko bizitasuna duenez zaldi baten urratsak jarraitzeko gai da edo untxariek azerien bila gordelekuetara beti joateko prest dago. Nahiz eta tamaina txikia eduki, animalia oso kementsu eta ausartia da, minari oso iraunkorra da. Bere

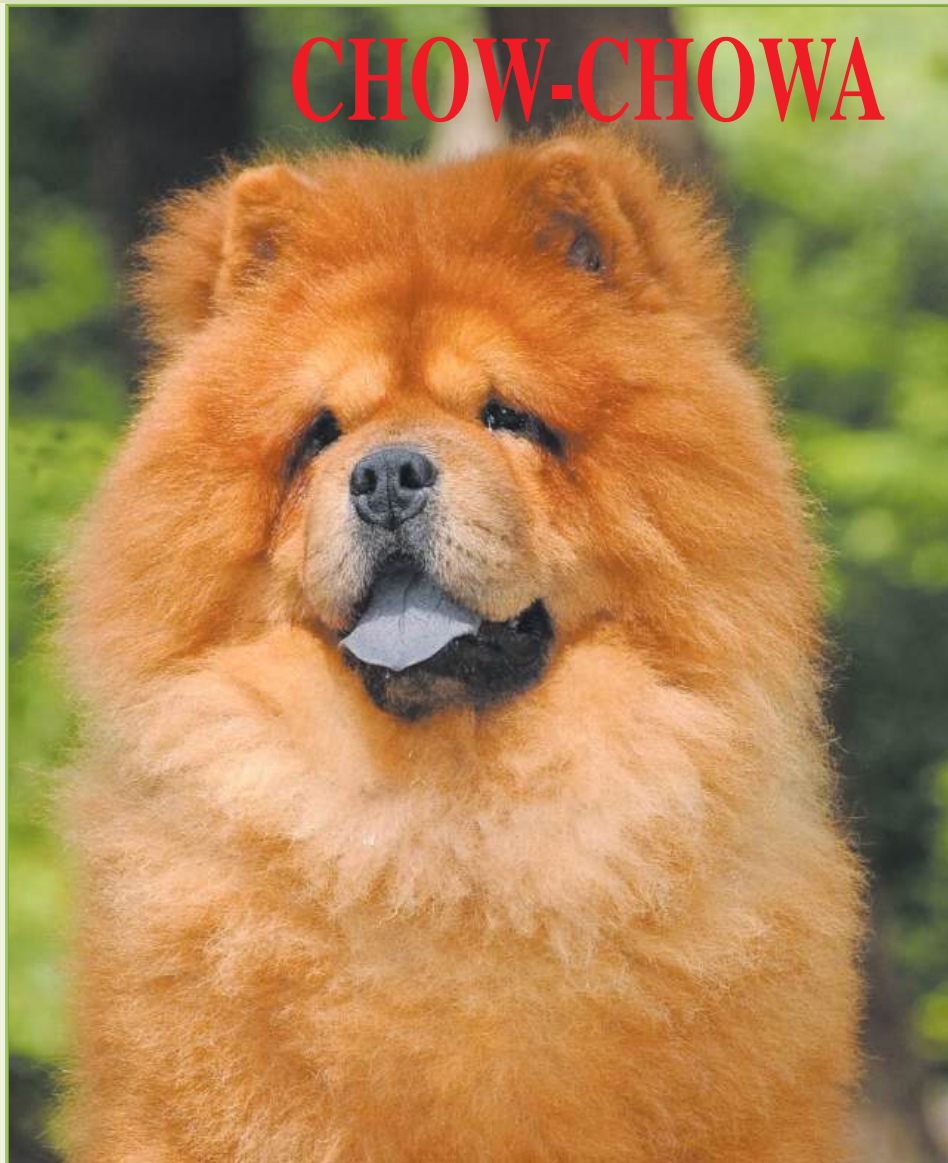
lana primeran egiten du: ehiztari-txakur edo atari txakur bezala. Etxean oso ondo adaptatzen da, beste animaliarekin lagundu ohi du eta umeak asko gustatzen zaizkio. Bere ohituren artean ariketa fisiko egitea dago -bere bizitasun handia lasaitzeko- eta noizean behin eskulatzeara azalekoa.

Bere elikadurak ez du arazorik: 420 gr haragi edo katilu eta erdi janari lehor nahikoak izango dira sasoi onean mantentzeko. Bakarrik errazioak gehituko ditugu izugarritzko ariketa fisiko eragiten badiogu. Bere itxuran, ez da beste Terrierrena bezain liluragarria, buruak mutur motza eta sendoa du. Begiak ilun eta biziak dira. Belarri txikiak, V-ez, eta aurrerantz eroriak. Gorputzadarrak ez dira astunegiak. Buztana lodi eta motza da. Bere ile gogor eta dentsua gorri kolorea, beltzarana, gatz eta piperra, sua edo urdin sakona izan daiteke. Normalean 25 cm baino gutxiago neurtzen du eta zazpi kilo pisatzen du. Hiltzaile txiki bezala Dandie Dinmontarekin ahaideturik dago.

Chow-chowa txakur-arraza zaharrenetariko bat da. Orain dela urte asko azpi-erreliebe Txinatar batean jarrera ehiztarian, aurkitu izan zen (K.a. 150 urtean). Bere jatorria ez dago argirik. Aditu batzuek esaten dute bere agerpena Tibeteko mastinak eta Samoyedoen gurutzatzeen arteko fruitua dela, beste batzuek ordea, Chow-Chowa Samoyedoen eta Pomeranoen aita dela esaten dute. Dena den, argi dagoena da otso borealaren ondorengo txakurren eratorpen bat dela. Spitz-en taldekoa da eta bere ezaugarriak garrantzitsuena da bere mihia, aho-sabaia, eta hortzoiak, urdin ilunkolorekoa edo morea direla.

Txinako Iparraldekoa da, Chow-Chowa, aintzin-aintzinako denboratik ehiza eta atari-txakur bezala erabiltzen zuten, baina animalia jateko ere hazten zuten. Hamabi hilaberekin hiltzen zuten. Bere haragia oso preziatua zen eta bere haragia arkumearena baino garestiagoa zen. Txinako nobleak bere hazkuntza ordaintzen zuten, beren mahaien gainean jateko. Gero larrua salduta izan ohi zen.

Chow-Chowa jakia izateaz gain, txakur iraunkorra da, ez duela jan behar asko, Pasa zen mendetan trineoei tira egiteko erabili zuten baina ekinaldiek ez zuten ezertarako balio, korrikaldian ez dauka-

CHOW-CHOWA

lako abiadurarik, gainera morrontza eta uhalak jasaten ez dituelako.

Txinako Hegoaldean Chow-Chowari "aho beltza duena" esaten diote, baina Iparraldean "Otso-txakurra" (Lagkou) esaten diote. Bere izena ingeles arruntatik datorrela pentsatzen da. Kaietan, Ekialdeko untziek eramaten zituzten merkantzia txikiei chow-chowak esaten zieten. 1880.urtean lehenengo aleak Europara ailegatu izan ziren (Inglateran zehar). Baina geroago beren hazkunta hasi zen. 1894.urtean Inglaterako "Kennel Club"-ak arraza onartu zuen eta handik urte bat aurrera, Erresuma Batean Chow-Chowaren Elkarteak eraiki zen. 1900.urteetik aurrera, AEB-etan arraza interesgarri hau ezarri zen. Aukeraketa zehatz bati esker, denbora gutxitan luxu eta konpainia-txakur bihurtu egin zen. Bera, Asiako jatorriz baino ederragoa zen eta bere ilajea finuagoa zuen.

Izaera

Chow-Chowa ez da balakaria ezta maitekorra ere, izan ere, mendeetan zehar hiltegiako haragizat hartu ohi zuten eta bere jabeen afekturik ez

zuelako. Nahiz eta bere izaera lasaia izan, hotza eta urruna da, nahiz eta oso kanporakoa ez izan, baina jabeak bere afektua lortuz gero maitekor eta konpainia-txakur bihurtuko da, aurka-kasuan askotan, nahiz eta jabeak esaten diona ondo ulertu, agindua ez du bete izango. Kanpotarrekin beti mesfidatia da eta batzuetan aldakorra. Mesfidantza hau Ekialdeko jatorritik dator eta batera maitasunik ezagatik. Kanpotarren agerpena bakarrik jasaten du bere jabearekin badaude, nahi ez duen

konpainia jasaten du, tintik esan gabe.

Nahiz eta zigorrak ondo jasaten dituela iruditu, bere oroimean gordetzen ditu eta ez ditu ahazten itzuli arte -herratsu hutsa da- Dena den, erakusten badiogu ondo hezita egongo da. Berez garbia da. Gaixotasunei eta hotzari oso iraunkorra da :estalperik gabe daudenean, txakurrek leku beroak eta lehorrak bilatzen dituzte elurpean edo euripean ez egoteko, ba txakur honi berdin dio, blai dagoenean lur zoruan deskantsatzeko gai da molestatu gabe. Aitzitik udan edo bero handia dagoenean txarto ibiltzen da, eguzkitik at jarri behar dugu eta saritan bustitu behar da, izan ere ez da ona ilea mozteak.

Ezaugarriak

Ekialdeko ezaugarriak mantendu ditu: edertasuna, oreka, duintasuna....Bere gorputza sendo, boteretsu, eta ganga formako samarra da. Bularra zabala eta sakona da. Nahiko handia da eta 45 cm-tik 53cm-ra bitarteko tamaina izatera ailega daiteke. Arrak 20 kg-tik 25-kg-ra bitarteko pisua du, emeak ordea, 18 kg-tik 20 kg-ra. Bere oinak biribilak dira eta "katuaren oinak" esaten diote. Aurpegia luzea da eta muturra zapaldua, lodi eta motza, zamur sako-nekin, ematen du umore txarreko txakurra dela. Sudurra beltza da eta begiak txikiak eta oso lapranak dira. Belarriak txikiak eta zorrotzak dira. Buztana motza da eta aurrerantz makurtua dagoenez bizkarraren gainean motots bezala erortzen zaio. Ilajea luze, ugari, dentso, eta zakarra da, gainera barne-ileak leun eta iletsua du. Kolorea oso aldakorra da eta beltza, gorria, urdina, beixa edo zuria da. Badago beste mota, mantu laburra duena, baina ematen du ez dela bezain preziaturik.

FOX-TERRIERRA

A dituen ustez, lehenengo Fox-terrierra XVIII. mendean agertu zen eta gurutzatze batzuen ondorioa izan zen, hauek Ingalaterrako ehiztari-txakur zaharrari aldatu zioten. Baina mende bat igaro behar izan zuen Mundu-mailako lehenengo txakur-erakusketan, ofizialki aurkeztuta izateko. (1859. urtean Newcastlen-Australia-).

1879. urtean Ingalaterran ofizialki onartu zuten. Baina hango garaia Foxa eta gaur egungoa ez dute ezer ikusirik: orain, eder, dotorea, eta liraina da oso.

Europar bakealdi ugari hazleei animalia honen ezaugarriak hobetzeari uzten zizkieten.

Gaur egungo "cinofilia"-ren ustez, Fox-terrierraren bi mota daude: ile leuna duena eta ile gogorra duena. Esaten da, ile gogorra duten aleak, ile leuna duten Foxen anaiak ondo jantzitak direla, izan ere, bere desberdintasun bakarra ilajearen datza. Ile gogorra duenak koko-azalaren ilea beza-la eduki behar du: dentsoa eta trinkoa. Ile leuna duenarena, ordea, lazio, dentso eta ugaria izan behar da. Bietan zuri kolorea, orban beltzekin, gaztain kolorearekin edo jaspeztatuekin nagusitu behar da. Bietan ere, buztana -berezko tamainean- heren bat anputatu behar da. Gaur egun ekintza honek estetiko-helburuak besterik ez dauzka, antzinean, txakurra gordeleku baten azerien bila sartu zenean eta borrokan liskartzen zirenean, ehiztariak buztana hartuz ateratzen zuten.

Izaera

Nahiz eta jostari iletua iruditu, bere jatorriak ehiztari-txakur-rrengan daude. Izugarritzko izaera duenez, hiltzeari uzteko gai da, amore eman beharrean

Fox-terrierra dinamiko, zaunkari, ausart eta jokoaren laguna da. Berezko kuxkuxeroa da: beti gordelekuetan edo bazterretan usnatzen ibili ohi dira. Izugarritzko adimena dute, ale batzuek, trebakuntza laburra egin ondoren, goizero, beren jabe-entzat egunkariaren bila joaten ikasi zuten. Berarekiko bizikidetasun ona izateko, irmoz hezi behar da, lastan gutxiek. Modu honetan umeekin maitekorra izango da eta kanpotarrek aldakorra. Ile kizkurra duen Foxa ile leuna duena baino bihurriagoa eta adiskidetuagoa da. Txakurra gogorra eta iraunkorra da, ez du joera gaixotasunak harrapatzeko.

ariketa fisiko asko egin behar du bere kemena kanporatzeko eta bere silueta dotorea mantentzeko, hau ez egitekotan -apartamentu txiki batean sartzen badugu eta kiroliek ez- azke- nean bere izaera antipatiko eta zaputz bihurtuko da (bere jabe-ekin ere). Ale hauek aditsuak dira 15 urte baino gehiago bizi daitezke, baina zahartzaroan epileptiko-atake jasatzeko joera dute, eta emeek, nerbio-sabelaldiak jasatzeko joera dute, horregatik gomenigarria da bere bizitzan zehar, aldi bat edo bitan gurutzatzea.

Txakur hauek beti izaera alai, orekatu, eta eraginkorra izan behar dute. Bere hankak ez dira izan behar luzeegiak edo laburregiak. Estandarraren arabera, Fox-Terrierren burezorra zapala izan behar da eta mailaz maila zabalean begietara txikiagotu behar da. Barailak sendo, eta gihartsuak. Sudurra beltza eta begiak, txiki, ilun eta biribilak izan behar dira. Bizkarra, laburra eta estua, ahuleziarik ez. 40 cm-ko altuera, gehienez, eduki behar du eta halaber, 8'2 kg, gehienez, pisatu behar du.

Sudur zuria edo orbanekin, belarri lodiak, eta ahoa handiegia akats larritzat hartzen dituzte.

Zainketak

Txakurra, osasuntsua eta polita mantentzeko, egunero edo txandakako egunetan eskuilatu behar dugu, ile gogorra eta kizkurra duenari batez ere. Eskuila zurdaz izan behar da eta gogorki pasatu behar da ilajearen barrura ondo sartzeko, hasieran ilez kontra egingo dugu eta gero ilez alde. Ekintza honek, ile hilak kentzeko ez ezik, buru-azala sendotzeko eta leuna eta distiratsua mantentzeko ere, balio ditu. Mudagaraian ilea eskuilatzea oso garrantzitsua da, honi esker, estetika-baldintza onak mantentzeko eta ilearen erorketa ere bizkor daiteke. Ile gogorra duenaren ilajearen edertasuna eta ehundura ondo mantentzeko, bainatu ondoren gomendagarria da "blanco de España" edo klarion birrinduta ematea bere mantu bustitan. Gero tapaki batekin estaliko dugu lehortu arte. Ordu bat geroago, bakarrik eskuilatuko dugu eta bere ilajea perfektua geratuko da. Ile kizkurra duenari noizean behin ilajea moztu behar diogu, -bere estandarren arabera-.

Mozketa eragiketa neketsua denez, txakur-ileapantzai-leak egin behar du. Ia-lai beti eskuz egiten da, metodo bat jarraitzen du: "stripping"-a, hemen metxaz metxa ilea errotik ateratzen dute labana txiki horztun baten bidez. Eragiketa honek minik ez du ematen. Gero "trimming"-a edo akabera egiten da. Ilea ere guraizez moz diezaiokegu, baina berriro hazten denean trinkotasun gutxiago du eta akabera narrasagoa izan ohi da.

Fox-Terrierraren hazkuntza

Nahiz eta emea bederatzi hilabeterekin guratzaturik izan daiteke ez da gomenigarria egitea bi urte arte, eta hiru araldi pasatu arte. Izan ere, une hori arte emea ez dago zeharo gartua eta kaltegarria izan daiteke bere hazkuntzarako eta bere kumeen bizitzarako.

Bere laugarren araldia hastean, obulazioaren hasiera ager-

tzen da eta estaltzeko unea. Emeari arra erakartzen zaio baina momentuz bakarrik jolasten, usnatzen...Baina arrari ez zaio onartzen eta ez dio uzten zakila sartzeko. Estaltzeko onena da araldiko hamargarren egunean egitea eta hamabosgarren egunera arte egin daiteke, izan ere, momentu honetan, emea harberagoa dagoenez arraren eskakizunak kontuan hartuko ditu eta emeak berak egoera berotuko du.

Geroko ondorengoak ziurtatzeko, koittoa egin ondoren, emeak ez du pixa egingo hurrengo 15 edo 20 minuto arte, espermaren zati bat galduko lezakeelako. Halaber gomenigarria da bi egun barru estalketa errepikatzea, horrela emalketa asegartua geratuko da, eta ez da egongo ezezagun txakurraren sabeladi bat.

Erditzeko unea ailegatzean emeak leku lasai, argitsua eta haizearen korronterik gabe bilatzen du. Erditzeko zorian dagoenean urduritasuna, amasestuak eta begi disdiratsuak agertzen dira. Orduan, kutxa batean (20 cm-ko altuera, nahikoa izango da). tapaki bat jarriko dugu, horrela lehenengo minak sentitzean ezarriko da. Senez, bulba behin eta berriro lamiakatzen du kumeen irteera errazteko. Uzkurdurak agertu bezain laster, banan banan plazentaz estalitak agertzen dira kumeak. Haiek, zilborrestearen bidez, amarekin loturik daude. Banan banan ere amak plazenta kentzen die, biltzen ditu, hortzen bidez zilborrestea moztzen die eta gogorki lamiakatzen ditu, bularra eta bizkarra presioa eginez, kumeek amasa hartu arte, marru egin arte, eta hankak mugitu arte. Bukatzeko plazenta jaten du amak.

Ile motza duen Eskoziako artzain-txakurra (Smoth Collie-a) Rough Collie-aren anaia da. Bere ilaje liluragarriak Smothari ospea kendu dio. Dena den, txakur honek edertasun handia du.

Eskoziako Irleetako inbasio erromatarren garaian txakur honen jatorria dago (500. urtean). Garai horretan tropa erromatarrek atari eta ehiza-txakur mota batzuk eraman zituzten. Hauek bertako Eskoziako txakurrekin gurutzatu zituzten, honen ondorioz arraza berriak sortu ziren eta gero aukeraturik izan ziren.

Hango garaiairen Collie-ak gaurkoak baino txikia-goak ziren. Smoth-ak ganaduaren gidaria zen. Bere lanean arkumeak merkatura eramaten arduratzen ohi zuen. Ordutik Smoth-a Rough-a baino sendoago, handiago eta basatiagoa zen. Alerik zaharrenek mantuaren gainean orban handiak zeuzkaten. Erresuma Batuako erakusketa-tan (1860.urtean) Rough-a eta Smoth-a elkarrekin lehiatu ziren eta bakarrik 1870.urtean, Darlingtonen, ile motza duenari kalifikazio desberdina eman zioten eta banaturik geratu izan ziren. Ingalaterran, 1870.urte arte Smoth-ak ez zuen berezko estandarra. Gaur egunez ez dago argirik haiek biek enbor berberatik atera badiren edo ez. Ikertzaile batzuek esaten dute, aukera lana begiratzuz egin zutela: Smoth-ak ganadua gidatzeko balio zuen eta Rough-ak ganadua zaintzeko balio zuen. Beste batzuek bi arraza autok-tonoak zirela esaten zuten. Erresuma Batean arraza bien arteko gurutzatzeak oso arruntak dira, mota indartu nahi dutenean batez ere. Espainian, aitzitik, gurutzatze hau debekatuta dago.

Izaera

Lehenengo aldiz ikusten baduzu, animalia argi, eta eraginkorra dela ematen du, mugimendu dotoreekin. Dena den, bere nolakotasunak bere izaeran daude: oso adimentsu, maitekor, eta gozoa da oso. Jabeekin egotea gehien gustatzen zaiona da: bere aulkia kentzea, oinen artean lo egitea musika entzunez.....Hain kuxkuxeroa da ezen telebistako saioak ikusten baititu eta une osoan bere jabeak zer egiten duen ikusten baitu. Bitxia da ikustea bere senaren gaitasuna, jabearen

SMOTH COLLIE

gogoa gauzak egiteko susmoa du, eta jabeari, larrialdietan bere afektua eta ulermena ematen dizkio.

Ile motza duen Collie-ak bere jabearekin harreman adimentsu eta maitekorra lortu behar du. Begirunea eta ulermena behar ditu. Umeekin fidela eta pazientzia handikoa da, baina kanpotarrekin mesfidatia da oso.

Smoth-a eta ile luzea eta gogorra duen txakurra, berdina dira, desberdintzen dena ilajea da. Sendoa eta gihartsua da baina batera, bizia eta arina. Bere burua luzea da eta begi lapranak ditu, gaztain ilun-koloretakoak dira, bere begirada oso gozoa da. Belarriak, beren oinaldian handi eta zabal samarrak dira, adi dagoenengan herenan tolestatzen dira -soinu urrunak hobe entzuteko-.

Bere gorputza, bere altuerarekin konparatuz, luzea da. Bularra sakona eta lepo sendoa du. Bere mantuak ile motza, zakarra eta leuna du. Onartu dauden koloreak hauexek dira: horia (urre argi koloretik begirada arte) urdin-zozo-kolorea eta hiru kolorekoa.

Ezaugarriak eta zainketak

Ezaugarrien artean nabarmenagoa bere ibilkera da. Ibiltzean, aurreko hankak elkar samarrak eramaten ditu eta inoiz ez da ukondoak ateratzen.

Arrak 56 cm-tik 61 cm-ra bitarteko tamaina du eta 20 kg-tik 29 kg-ra bitartean pisatzen du.

Nahiz eta bere ilajea motzazatik guk pentsatu ahal izan, zainketa espezifikorik dituela behar, errealitateak beste gauza esaten digu: ile gogor, distirats eta osasuntsua edukitzea nahi badugu txakur-edertasunaren produktuak erabili behar izango ditugula. Eskoziako artzain-txakurrari: bai ile motza duenari baita ile luzea duenari ere, bainu gutxi eman behar dizkiegu eta ez ditugu erabiliko produkturik ile leuntzeko edo biguntzeko. Onena da detergentea erabiltzea. Izan ere, "glamour"-ra berezia ematen dio. Bere ilajea distiratsua egotea nahi badugu bisoi-olio apur bat botako diogu eta gero gamuza delako baten bidez edo gomazko eskularruen bidez igurtziko dugu. Gainerantzean, egunero ilajea eskuilatzen badugu nahikoa izango da osasuntsua eta baldintza onenean mantentzeko. Elikadurari dagokionez esan daiteke, egunero markako pote eta erdi edo markako bi pote haragi (450 gr haragi) edo bost katilu janari lehor osoa emango dizkiogula.

Apartamentu batean oso ondo bizi daitekeen Terrier Eskoziarra, noble eta maitekorra da, eta ia-ia eskuliboki bizi diren eta zaintzen duten pertsonekin maitatzen da. Kanpotarrekin axola-gabekeriak konportatzen da eta batzuetan, aldakor, muzin, eta haginkaria izan ohi da.

Batzuetan pazientzia gutxiko txakurra da, ez zaio batere gustatzen zakartasunez tratatzea, eta beharbada honengatik guztiagatik, umeak ez zaizkio batere gustatzen, baina txikitatik haiekin hazten bada orduan arazorik ez da egongo.Dena den, etxean ume txikiak badaude txakur hau edukitzea ez da gomendagarria.

Bere itxura sendoagatik eta trinkoagatik izugarrizko azkartasuna duela dirudi, baina umorista batek lapitz baten bidez bere bizarra asmatu duela ematen du.

Bere izaera ausart, harro, oso kementsu eta bizia da. Terrier Eskoziarra, terrier guztiak bezala, gordelekuetan ehizarako jaio zen -ekintza hau Ingalaterran mendeetan zehar puri-purian egon zen-. Eskozian XVII. mendearen hasieran-non jatorrizkoa baita- bere ausardiagatik eta mugarik gabeko emanaldiagatik oso preziatua izan zen. Ez zituen ezagutzen ez beldurrik ezta arriskurik ere. Gordeleku estu batean sartzeko ordua inoiz ez zegoen zalantzan, nahiz eta barruan azkonar bat egon -oso arriskugarria da inguratutik sentitzen denean-.

Aparteko ehiztaria eta haginkari nekaezina, terrierren artean aproposenatariko bat da beren babeslekuetatik basapiztiak botatzeko. Oso ona da ere azeriak ehizatzeko.

1868.urtean Terrier Eskoziarraren moda agertu zen -Yorkeko Konderrian, erakusketa batera aurkeztu zenean lehenengoz-. Handik aurrera bere estandarra finkatu zen eta 1880.urtean "English Kennel Club"-aren zerrendan sartu zuten. Estetikoki, txakur original eta dibertigarri bihurtu zen. Handik aurrera, hazleek arreta handiago prestatu zuten eta 20ko hamarkadan ospea lortu zuen, gaur egun arte, hazten jarraitzen duena

TERRIER ESKOZIARRA

Izaera eta Elikadura

Bere aurpegia aztertuz gero, adimen handiko txakurraren aurrean gaudela ematen du-bere espresio biziagatik-. Bere izaeragatik-beti erne- aparteko atari-txakurra da, zaunkari ona. Iparramerrikarrek esaten dute, txakur honekin edozein gauza edonondik egin dezakeela. Bere gorputza motza da, izter gihartsuak oin biribiletan amaiturik azkazal gogorrekin ditu. Bere buztanak -17 cm-ko luzera gutxi gora behera- tontor zehatza du. Burua gorputzarekin konparatuz gero, luzea eta handia ematen du, normalean beti tente eramaten du, adi-adi bezala. Bere belarri triangeluarrak eta ilez estalirik, buruaren tontorrean daude eta zuzenak dira. Begiak txikiak eta ilunak dira, inoiz ez dira biribilak. Orbita-barrunbean oso hondoraturik daude. Bere mutur poteretsuak izugarizko biboateak eramaten ditu- gainera ilearen mozketak bereziarekin joan ohi da-. Ohiko koloreak dira: gris-altzairua edo pikardatua, beltza eta gastain-kolorekoa.Orbanak ez ditu izan behar, baina edukitze-kotan, bakarrik bularran onarturik daude.Arraren tamaina estandarrek 26 cm du, emeak ordea 24 cm dauka.Arrak zortzi kilotik bederatzik kilora bitartean pisatzen du, eta emeak zazpi kilotik zortzi kilora.

Bere elikadurak ez dauka arazorik etxeko janaria edo pienso delakoa jan ditzake. Osasuntsua mantentzeko, haragi gordina edo egosi samarra, barazkiekin, arrozarekin eta lekekin nahastuta, fruita apur bat, esnea eta arantzarik gabeko arraina emango dizkiogu.

Gogoratu behar da txakurra geure etxera ekarri baino lehen haragi oso egosia jateko ohituta bazegoen haragi gordinaren zaporeari ohitu behar izango diogula, izan ere nutritiboagoa da. Halaber bere janaria nahiko hidratatua egon behar da, Adibidez txakur batek egunero bi plato sopa jaten badu ez da egongo egariak, baina katilu ur garbiarekin emango diogu, ura egunero aldatuko dugu eta kloratua bada kaltegarria izan daiteke orduan ur mineralak-ez gaseosak, emango dizkiogu.

BEDLINGTON TERRIERRA

Dauden txakurren artean, Bedlington Terrierra, txakur bi-txienetarikoa bat da. Izan ere bere ilaje zuriak eta ile mozteko itxurak arkumearen antza ematen diote. Dena den, bere antza bakarrik fisikoa da, izorratzen badugu izugarriko etsai bihurtzen da eta txakur-taldeetan arriskugarria izan liteke.

Txakur honi bere gaur egungo morfologia lortzea asko kostatu zitzaion, arraza batzuen arteko gurutzatzeen fruitua da. Apainketa batzuk igaro ondoren, gaurkoa lortu zuen: ardiaren itxura duena, baina burezorra eta muturra errefinatuekin.

Bedlingtona txakur apala da. Antzinean Ingalaterrako meatokieta-joaten zen, hantxe, pikatzaileek galerietako arratoiak eta saguak ehiatzeko erabili ohi zuten.

Handik aurrera esaten da bohemiarrek maskota bezala adoptatu zutela eta gaur egun konpainia-txakur bitxia dela. Polita eta iraunkorra. Nahiz eta bere itxura delikatuia izan eta umeak asko maite, aparteko atari-txakurra da. Arraza hau heziketarako oso ona da.

Ale batzuek esanekotasuneko lehiaketetan parte hartu zuten, arrakastaz.

Bedlingtona bizi, kuxkuxero, eta jostalaria da. Basoan lasterketak egitea edo pilota batekin jolastea atsegin zaizkio.

Dena den, apartamentu batean primeran bizi daiteke baina ibilaldi luzeak eta erregularrak eman behar ditu.

Zainketak

Bere ilajea ez zaio erortzen. Modu honetan, jabeak ez ditu hartu behar estatikorik geratzen diren ile hilak, orraziak kendu arte. Bere zainketa berezien artean bere ilajearen mozketak erregularra dago. Aitzitik, izugarriko nahaste-borras-tea pairatuko du. Egutero eskulatzeari gomendagarria da, eskuila gogor samarrek.

Sarritan bainatzen badugu bere ilajea ahul daiteke. Maiz pintza baten bidez belarrietan sartzen zaizkion ileak kenduko dizkiogu.

Bere elikadurari dagokionez esan daiteke, egutero markako pote haragi-produktu (420 gr) edo katilu eta erdi janari lehor osorik emango diogula.

Historia apur bat eta ezaugarriak

Bedlington Terrierra antzinako arraza batekoa da, urteetan zehar transformatua.

1792.urtean lehenengo aldiz publikoki arraza hau aurkeztua izan zen, garai horretan Dandie Dinmontaren antza zuen. 1835.urte arte bere izena -Rotbury Terrierra-zen baina handik aurrera aldatzea erabaki zuten Bedlingtonaren izenarekin geratuz.

Joseph Ainsley-ak, txakur honen gaurko itxura lortu zuen, horretarako Otterho-udekin, Wippetekin eta erbi-txakur txiki-ekin gurutzatu egin zituen. Modu honetan bere hankak luzatzea lortu zituen, baita bere itxura argaltzea eta bere bizkarrezurraren kurbadura tipikoa egitea ere. Bera zen,

izena aldatu zuena lehiaketarren barruan erregistratzeko. Bere itxura hobetuz gain, bere izaera ere sendotu egin zitzaion. Izan ere, berez ausarta eta borrokalaria zen baina gero bere buruan izugarriko konfiantza hartu zuen eta bere ausarkeria, batera, gehitu egin zen.

Txakur hau jendearekin hainbeste gustatu zitzaion ezen handik aurrera bere hazkuntza sistematikoa izaten hasi baitzen. 1860. urte arte lehenengo aldiz arraza erakusita izan zen eta hamabost urte geroago lehenengo "Bedlington Terrier Club"-a sortu zen.

Gaur ere bere zen ehiztaria kontserbatu ditu, bere jatorrian untxiak eta erbinudeak harrapatzeko balio zitzaion. Normalean bere nolakotasunak aterata ohi ditu, nahiz eta bere jabeek bere edertasunatik probetxu atera nahi izan. Pasa zen mendean, bere eskuak zeharo mozturik uzten zitzaizkion edo Canichearen lehoiaren moduan uzten zuten.

Dena den, gaur egun belarrietan bakarrik ilea uzten diote eta burezurretik trufa delakora arte. Modu honetan bere grazia azpimarratzen da, ziztu bizian korrika egiteko gaitasuna galdu gabe. Bere arrazaren estandarrek, animalia malgu eta gihartsua dela, eta ez dituela ahultasunaren markarik edo zakarkeriarik, esaten du.

Geldialdian dagoenean bere espresioa leun eta atsegin da, baina begiak iristean bere izaera asmatzen da. Bere ezaugarrien artean hauek daude: bere bularra zakona da, bere lepo luzea progresiboki estutzen doa. Bere burua ile zurri-koloreko

gandorraz estalita dago. Barailak luze eta argalak dira. Gorpuzkera gogor hau, hanka muskulatueta, eta luze samar-rrak bukatzen da. Bere ilaje dentso eta leunak kizkurtzeko joera du, buruan eta bekorian, batez ere. Bere koloreak urdina, area, edo gibel-kolorea izan daitezke. Pigmentazio iluna ere baloratzen da.

SETTER INGELESA

Izaera

Bere ohizkanpoko edertasunagatik eta itxuren dotoretasunagatik, bere izaera lasaia-gatik, eta esanekotasun handiagatik, Setter Ingelesa ehizarako txakur onenetarikoa bat, gaur egun konpainia-txakur preziatuenetarikoa bat da. Adituen ustez arraza hau aitzineko Espainiako Brako txakurrak eta Frantziako Pointerren arteko gurutzatzeetatik etortzen da. Txakur hauek, XVI. mendetik Frantzia eta Ingalaterran eperraren ehizarako aukeraturik izan ziren. Baina Setter Ingelesaren egiazko aita, arrazaren gaur egungo ezaugarrien odol-kidean finkatzailea, Sir Edward Lawerack izan zen. Horretarako alerik onenak bildu eta gero eta hautaketaren marra arrakatsu bat jarraituz, Setter mota bat besteak baino politagoa eta adimentsuagoa lortu zuen.

Txakur hau alaia, sentikorra eta aparteko otzana da, pertsona guzti-ekin maitatzen da, (bere anaia-Setter Irlandarra, ordea, pertsona batzuekin bakarrik maitatzen da). Bere izaera Setter Irlandarra baina errazagoa da, maneiatzeko. Emeak arrak baino otzanagoak izan ohi dira.

Heziketa emateko ordua, gauza asko denbora gutxitan ez dizkiogu eskatuko, eta ez diogu zigortuko, izan ere, ez zaizkio batere gustatzen errietak eta bere izaeragatik beldurti edo lotsati bihurtu liteke. Hau dela kausa txakur hauek jabe maitekor bat behar dute, jabe autoritarioaren orde. Bere izaera leialagatik eta alaiagatik umeekin oso gustora dago. Setter guztiek (Ingelesa, Eskoziarra, Irlandarra) berez, beren jabeekin adoz egon nahi dute eta jabeek nahi dutena egitea nahi dute, laketa

izateko. Bere heziera ferekan da laudorioan datza. Setter Ingelesa, bizitzaren une lehenengoetan oso delikatu da, arnas-gaixotasunei oso sentikorra da: katarroak, hotzeriak, birus-konplikazioak... Oso garrantzitsua da katarroak saihestea. Horretarako bi eta hiru hilabeteen artean txertoa jarriko diogu -tribalentea (mukieria, hepatitis eta leptospirosis) Kume batek begirada bizia, negar-jariorik gabe, du eta bere izaera jostalaria da oso. Berezko nolakotasunak hain nabarmenak dira ezen haiek bakarrik aterako baitira -senak-. Guk geuk bakarrik leunki eta progresiboki bere senak bideratuko ditugu. Bere ezaugarrien artean bere ohizkanpoko usainmena dago: ordu batzuk pasa eta gero, txakur hau harrapakinaren agerpena adierazteko gai da. Gainera bere erreflexuak azkarrak dira eta nekaezina da. Baina gehiegizko beroak kalte egiten dio: bere erresistentzia eta ahalbideak gutxitzen dizkio. Bai basoetan, bai zelai irekietan, bai leku zingiratsuetan, ehizatzeo gai da. Gainera aparteko igerilaria denez harrapakina uretan badago, ziztu bizian harra-patzeko prest dago.

Elikadura eta ezaugarriak

Sekulako jatuna denez, oso lodia izateko joera du. Eguneroko dieta perfektua hauxe da: 300 gr haragi, 200 gr arroza, eta barazki egosi apur bat. Txakur honi karakterizatzen zaiona, bere mugimenduen eta itxuren dotoretasuna, da. Potentzia handiko txakurra da, baina ez da astuna ezta zakarra ere. Bere burua eta muturra luzeak dira. Begiak ilun eta adierazkorak, ezpainak handiak eta zintzilikari samarrak dira. Bere begirada noble, bizi eta samurra da batez ere. Bularra sakona da eta buztana, oinaldean zabala da baina pixkanaka-pixkanaka estutzen doa punta estu batean bukatu arte. Bere ilea (5cm-tik 8 cm-ra) leun, zetatsu, eta distiratsua izan behar da, ez du kizkurrik edo uhindurarik. Hanketan, belarrietan eta buztanaren lihazkietan, sekulako finta-suna du. Arrak 56 cm-tik 62 cm-ra bitarteko garaiera du eta emeak 53 cm-tik 57-cm-ra. Bere pisua 20-28 kg-ren artean ibiltzen da. Bere ilearen arabera Setter Ingeles mota batzuk daude, haien artean limoi-punteaketa azpimarratzen da, bere ilajeak arbel urdinxka-kolorea du, orban ilunekin ere eta laranja punteaketa, erreflexu gorrixekin. Halaber, ale zuriak -ia-ia garbiak- aurki daiteke baita zeharo beltzak ere.

Chihuahua Amerikako kontinenteko arrazarik zaharrena da. Halaber, Munduko arrazarik txikiena da, izan ere 16 cm-tik 22 cm-ra bitarteko tamaina du eta 900 gr-tik 2'5 kg-ra bitarteko pisua du. Bere tamaina txikiari esker, kostu baxua behar du, mantentzeko zer esanik ez. Bere izaera bizi, maitekor, ausart eta oso adimentsua gaineratu badizkiogu ez da zaila ulertzea zergatik hainbeste arrastaka duen konpainia-txakur bezala. Nahiz eta bere tamaina oso txikia izan, ehiza egiten daki eta bera baino handiagoak diren txakurrengandik babesteko gai da.

Beren itxuragatik oso delikatuak direla ematen du, baina ez da hainbesterako. Egia da udazkenean eta neguan, aterperik daudenean batez ere, edozein estaldura atsegin zaiela, oso hozberak direlako. Ia-ia ale guztiek hotzikarak pairatzeko joera dute, eta begiratzan dienak pentsa dezake beldurrak airean daudela edo hotzak akabatzen daudela. Halaber zotina edukitzeko joera dute, arazoa konpontzeko goitik behera mugituko ditugu. Oso garrantzitsua da kontu handia edukitzea buruarekin, kolpe bat ematen badio hil daiteke. Izan ere, bere burezuraren goiko aldean dagoen zirikitutxikia inoiz ez da izten (aitzitik umei zirikatu txikia hori izten zaie).

Chihuahuak ez du egin behar ariketa fisiko handia, (arrazaa proposa da pertsona zaharrenentzat) baina ez da ona egun osoa apartamentu txikian irten gabe edukitzea, izan ere, zelaian korrika egitea ere behar du. Nahiz eta pertsona askok txakurrari ibiltzea kostatzen zaiola pentsatu, ez da egia: bere jabeak bezain azkar ibil daiteke. Heldua denean aste batzuk behar ditu bere benetako izaera erakusteko, bere jabe berriari zaintze estu batera menperatzen dio, eta ikaratia dela irudi daiteke, momentu horretan ia nor den etxearen jabea neurtzen dago. Ale batzuk, genio txarrekoak dira eta umeek molestatzan badiote kosk egin die-

eskularru baten bidez igurtzi behar dugu. Bere elikadurari dagokionez esan dezakegu, alerik txikienak (kilo bateko pisua) 90 gr idiki birruinduta eta egosita, eskutadabarrozarekin eta Yorkeko urdaiazpiko apur bat (asko gustatzen zaiela) jan behar dituztela, edo bestela txakur-jakiaren kantitate berbera. Haientzat onena da, egunero bi edo hiru bazkari egitea, bat frankoa egitea baino. Ale helduek erdi pote txakur-jaki behar dute edo bere baliokidea eta eskutadabarroa egosia.

CHIHUAHUA

zaieke. Honek esan nahi du ez daukate pazientziarik umeekin. Bere zainketari dagokionez esan daiteke, maiz eskula leun baten bidez bere ilajea eskuilatu behar dugula, eta azkazalak moztu behar da. Garrantzitsua da ere, bere belarriak garbiak mantentzea. Bere ilajea distiratsua egoteko beluzko

Historia apur bat

Chihuahuako Mexikoko Estatuko da. Pentsatzen da Maiek animalia sakratu bezala hartu izan zutela, baina dirudienez historialariek kroniketan esaten zuten Amerikako indioek beren lapikoetan txakur hauek sartu zituztela jateko. Badago beste teoria bat: aspaldikoan chihuahuak, lurreko zuloetan eta arroken artean bizi ziren txakur basatiak, ziren. Edozein bazterretan edo arrailduratan elkarrekin egoteko joera, agian, handik etortzen da. Pasa zen mendearen amaierara arte Europara ez zen ailegatu. Baina kontinente honetan, bere ospea konpainia animalia bezala, agudo hedatu egin zen. Nahiz eta arraza honen estandarran altura erabakirik ez egon, alerik txikienak preziatuenak dira. Bere burua biribila da, sagarraren itxura du, mutur labur eta zorrotzarekin. Begiak biribil eta oso beltzak dira. Belarri handiak, beti erno daude. Bere gorputza trinkoa da luzeagoa altua baino eta buztana bizkarraren gainean edo albo batean makurturik dago. Bi mota daude: ile motza duena eta ile luze duena, batzuetan kizkurtua. Bere ilajearen kolorerik arruntenak marroia, udin-altzairu kolorea, harea-kolorekoa, eta zilar-kolorea dira. Bere mantua kolorebakarra edo koloreanitza izan daiteke.

IZAN ZAITEZ

BILBAO WiFi+)))

Europako lehen WiFi
Sare Publikoak,
segurtasun-bermea
duenak, **zure gailuak
infektatuta badaude
abisatzen dizu eta
malwarea
blokeatzen du.**

Bilbao
UDALA
AYUNTAMIENTO

Erregistratu
www.bilbaowifi.eus-en eta
ezagutu gure
zibersegurtasuneko aholkuak.